

Aselupahaastattelu ja sen toteuttaminen Jyväskylän lupavalvontayksikössä

Jonne Hämäläinen

5/2018

Tiivistelmä

Tekijä	Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike	
Jonne Hämäläinen	Poliisi (AMK)	
Julkaisun nimi	Julkisuusaste	
Aselupahaastattelu ja sen toteuttaminen Jyväskylän lupavalvontayksikössä.	Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi	Opinnäytetyön muoto	
Sirpa Kuusinen & Jari Ylinen	Tutkimuksellinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä		
<p>Tämä opinnäytetyö käsittelee aselupahaastattelua ja sen toteuttamista Jyväskylän lupavalvontayksikössä. Tutkimus on toteutettu laadullisella tutkimusmenetelmällä ja sen aineiston keräämisessä on hyödynnetty teemahaastattelua. Teemahaastattelut toteutettiin Jyväskylän lupavalvontayksikköön tammikuussa 2018. Haastatteluiden tarkoituksena oli kerätä tietoa aselupahaastattelujen tämän hetkisestä tilanteesta sekä niiden kehittämisestä tulevaisuudessa.</p> <p>Tutkimuksessa selvisi, että ampuma-aselain uudistus ei ole vaikuttanut halutulla tavalla aselupahaastatteluihin. Haastateltavaksi tuli uusi kohderyhmä, joka tulee lisäämään haastattelujen määrää kohtuuttomaksi käytettävissä oleviin resursseihin nähden. Hallituksen esityksen (HE 266/2016 vp) perusteluissa ampuma-aselain uudistuksen tarkoituksena oli auttaa poliisia kohdentamaan resursseja aselupa hakemusten yksilöllisempään käsittelyyn ja soveltuuden arvioimiseen syvällisemmällä haastattelulla. Nykytilanteessa aselupahaastattelujen laatu on lähinnä heikentynyt niiden määrän kasvaessa.</p> <p>Uudessa kohderyhmässä olevat henkilöt eivät ole hakeneet tai uudistaneet aselupaa 10 vuoden aikana. Kyseessä on yleensä kokenut metsästyksen harrastaja, jolloin heidän haastattelunsa onkin yleensä lähinnä kuulumisten vaihtamista. Tulevaisuudessa tulisivat mieltä heidän kohdallaan esimerkiksi puhelimitse toteutettavaa haastattelua. Tämä nopeuttaisi prosessia ja vähentäisi asiakaskäyntiä poliisilaitoksella- tai asemalla. Lisäksi Poliisihallitukselta odotetaan valtakunnallista linjausta aselupa asioihin liittyen. Selvää on kuitenkin se, että ensimmäistä ampuma-asetta tai käsiasetta hakevat tulisi jatkossakin haastatella henkilökohtaisesti.</p>		
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)
41 + 1 liitesivu	5/2018	AMK2018ONT
Avainsanat		
Ampuma-aselaki, Hallintolaki, Poliisilaki, Ampuma-aseet, Ampuma-aseluvat, Haastattelu, Poliisi, Lupamenettely		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	5
2.1 Tutkimusongelma.....	5
2.2 Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta.....	5
2.3 Aikaisemmat tutkimukset.....	7
2.4 Tutkimuksen haasteet.....	7
3 ASELUPIA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ.....	8
3.1 Ampuma-aselaki	8
3.2 Hallintolaki.....	9
3.3 Euroopan Unionin ampuma-asedirektiivi	10
4 ASELUVAT SUOMESSA	12
4.1 Poliisin lupahallinto	12
4.1.1 Poliisin lupapalvelu- ja valvontayksikön tehtävät.....	12
4.1.2 Aselupa hakemukset.....	13
4.1.3 Poliisin lupahallintostrategia 2017-2021	16
4.2 Aseluvan hakeminen	17
4.2.1 Edellytykset aseluvan saamiselle	17
4.2.2 Rinnakkaislupa.....	18
4.2.3 Hyväksyttävät käyttötarkoitukset.....	19
4.2.4 Ampuma-asetta koskevat edellytykset.....	21
4.3 Aseluvan myöntäminen.....	21
4.4 Aseluvan raukeaminen ja peruuttaminen	23
4.5 Ampuma-aseiden haltuun ottaminen	24
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	27
5.1 Aselupahaastattelun toteuttaminen Jyväskylän lupavalvontayksikössä.....	27
5.1.1 Kutsuminen haastatteluun	28
5.1.2 Haastatteluun valmistautuminen	28

	2
5.1.3 Työturvallisuus.....	29
5.1.4 Haastattelutilanne	30
5.1.5 Haastattelun jälkeen	32
5.2 Ampuma-asetlain uudistuksen vaikutukset.....	33
5.3 Kehittämiskohteet	34
6 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	37
6.1 Tavoitteet ja toteutus	37
6.2 Luotettavuus.....	38
LÄHTEET.....	39
LIITTEET	42

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö käsittelee aselupia sekä niihin liittyvää haastattelua, mikä tehdään aseluvan hakijalle tietyissä tilanteissa ennen aseluvan myöntämistä. Kyseessä voi olla esimerkiksi tilanne, jossa henkilö on hakemassa ensimmäistä kertaa aselupaa. Aseluvat ja niihin liittyvät haastattelut kuuluvat poliisin lupahallinnon tehtäviin. Tarkoituksena on tutkia sitä, miten poliisin tekemä haastattelu toteutetaan Jyväskylän lupavalvontayksikössä. Lisäksi selvitin Jyväskylän lupavalvontayksikössä työskentelevien poliisien näkökulmasta sitä, millainen aselupahaastattelujen tilanne on tällä hetkellä ja miten aselupahaastattelua voitaisiin kehittää tulevaisuudessa. Tarkoituksena on myös selvittää ampuma-aselain uudistuksen vaikutuksia aselupahaastatteluihin.

Ajatus tästä aiheesta syntyi ollessani työharjoittelussa 2017-2018 Jyväskylän poliisiasemalla. Työharjoitteluuni kuului kolmen viikon jakso lupahallinnon ja asiakaspalvelun puolella. Ollessani Jyväskylän lupavalvontayksikössä harjoittelussa, sain tehdä muutamia aselupia koskevia haastatteluja. Keskustelin aiheesta Jyväskylän lupavalvontayksikössä työskentelevien poliisien kanssa, jotka olivat halukkaita osallistumaan tutkimukseeni. Keskustelujen pohjalta sain innokkuutta lähteä tutkimaan aselupahaastattelua tarkemmin.

Samaan aikaan puhetta herätti 1.12.2017 voimaan tuleva ampuma-aselain uudistus. Lakiuudistuksen myötä aselupaa hakeva henkilö ei tule enää tekemään soveltuvuustestiä vaan hakijan soveltuvuus ampuma-aseen hallussapitäjäksi arvioidaan muilla keinoilla. Mielestäni juuri tästä syystä on ajankohtaista tutkia lakiuudistuksen vaikutuksia aselupaasioiden käsittelyyn ja hakijan soveltuvuuden arviointiin.

Keskeisin ampuma-aseita koskeva lainsäädäntö tulee ampuma-aseista, jonka mukaan aseluvan myöntää poliisi. Tutkimuksen aiheen olen rajannut aselupahaastattelujen toteuttamiseen Jyväskylän lupavalvontayksikössä. Tästä huolimatta on tarpeen käydä joiltakin osin läpi myös aselupiin liittyvää hakemusprosessia. Ampuma-aselain lisäksi hallintolaki liittyy joiltakin osin poliisin toimintaan, kun puhutaan aseluvista ja niihin liittyvästä päätöksen teosta. Velvoittavaa lainsäädäntöä käydään tutkimuksessa joiltakin osin läpi. Lisäksi kerron lyhyesti Euroopan Unionin ampuma-asedirektiivistä, joka vaikuttaa Suomessa voimassa olevaan ampuma-aselakiin.

Nykyinen ampuma-aselaki tuli voimaan vuonna 1998 ja sitä on sen jälkeen uudistettu monesti. Ampuma-aselain viimeisin uudistus toteutetaan kahdessa vaiheessa. Ensimmäinen

vaihe tuli voimaan 1.12.2017 ja toisen vaiheen on tarkoitus tulla voimaan 1.12.2018. Ampuma-aselaki uudistuksen taustalla on Euroopan Unionin ampuma-asedirektiivi, joka on tullut voimaan toukokuussa 2017.

Opinnäytetyön avulla pyrin syventämään ja kehittämään tietojani ja taitojani tulevaa työelämää varten. Aselupia ja sitä koskevaa lainsäädäntöä tutkiessani syvensin tietoani tähän prosessiin aselupien käsittelystä sekä näihin liittyvien haastattelujen tekemisestä poliisin lupahallinnossa. Tavoitteenani oli myös oppia enemmän ihmisen kohtaamisesta vuorovaikutustilanteessa sekä poliisin lupahallinnon menettelytavoista.

Tutkimuksen kohteena on nimenomaan metsästys- ja harrastustarkoitukseen liittyvät aselupahaastattelut, joita Jyväskylän lupavalvontayksikössä työskentelevät poliisit tekevät viikoittain. Lisäksi aselupahaastatteluja tehdään esimerkiksi kaasusumuttimiin tai aseenkäsittelijöihin liittyvissä hakemuksissa. Aseenkäsittelijällä tarkoitetaan aseelinkeinoharjoittajan palveluksessa olevaan henkilöä, joka työtehtävissään kuljettaa, säilyttää tai käsittelee ampuma-aseita. Edellä mainitut haastattelut ovat kuitenkin harvinaisempia, joten niitä ei tässä tutkimuksessa juurikaan käsitellä. Tutkimukseen en ole ottanut mukaan muita poliisilaitoksia- tai asemia Jyväskylän lisäksi.

Metsästys- ja harrastustarkoituksessa haettava aseluvat ovat selvästi yleisimmät syyt, miksi Suomessa haetaan aselupaa. Tästä syystä tutkimuksessa keskitytäänkin aselupahaastattelun toteuttamiseen sekä hakijoiden haastatteluun juuri näissä kahdessa tapauksessa. Aselupaa koskevassa osiossa käydään kuitenkin läpi kaikki muutkin ampuma-aselain mukaiset hyväksyttävät käyttötarkoitukset, kun tarkoituksena on hankkia ampuma-ase. Lopuksi kerron Jyväskylän lupavalvontayksikköön tekemiäni haastattelujen tuloksista sekä siitä, miten tutkimukseni toteuttaminen onnistui.

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

2.1 Tutkimusongelma

Aloittaessani työstämään opinnäytetyötäni pohdin sitä, mitkä ovat opinnäytetyöni tavoitteet. Oma oppimiseni aiheesta oli myös huomioitava aihetta miettiessä. Tutkimuksella on aina jokin tarkoitus tai tehtävä, joka ohjaa tutkimusstrategisia valintoja (Hirsjärvi ym. 2009, 137). Näiden edellä mainittujen seikkojen valossa muodostui tutkimusongelma, jota lähdin tutkimaan.

Tutkimusongelmat:

- Millainen aselupaa koskeva haastattelu on?
- Miten aselupahaastattelut toteutetaan Jyväskylän lupavalvontayksikössä?
- Onko ampuma-aselain uudistus vaikuttanut haastatteluun?
- Miten aselupahaastattelua voitaisiin kehittää tulevaisuudessa?

Aseluvat ja aselupia hakevien haastattelemine alkoi kiinnostamaan minua ollessani työharjoittelussa Jyväskylän lupavalvontayksikössä. Tästä syystä päädyinkin opinnäytetyössäni tutkimaan aselupaa hakeville tehtävää haastattelua sekä sitä, millainen aselupahaastattelujen tilanne on nyt lakiuudistuksen jälkeen.

2.2 Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta

Kun tutkimukseni tavoitteet ja tutkimusongelmat olivat selvillä, oli aika miettiä sitä, miten lähdän toteuttamaan tutkimusta. Mitä tutkimusmenetelmää käyttäen pääsen tutkimukseni tavoitteisiin ja parhaaseen lopputulokseen. Päädyin valitsemaan kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimusmenetelmän, joka tuntui luontevimmalta tavalta toteuttaa tutkimus. Pyrin ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä laajemmin ja syvällisemmin. Laadullisessa tutkimuksessa kohdetta on tarkoitus tutkia mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi ym. 2009, 160). En siis halunnut toteuttaa tutkimusta vain teoriaan ja tilastoihin vedoten, vaan halusin tutkia ja selvittää ilmiön vaikutuksia ihmisiin hyödyntämällä heitä itseään tiedonlähteenä.

Tutkimuksen laadullisen aineiston keräsin teemahaastatteluilla, joka onkin yksi laadullisen tutkimuksen keskeisiä aineistonkeruumenetelmiä. Näin pääsin keräämään tutkimukseni aineiston pääasiallisesti henkilöhaastatteluilla, jonka koen paremmaksi tiedonkeruumenetelmäksi kuin kirjallisuuden ja erilaisten tilastojen tulkittamisen.

Laadullisessa tutkimuksessa suositaan muutenkin ihmistä tiedonkeruun lähteenä kirjallisuuden sijaan.

”Laadullisessa tutkimuksessa suositaan ihmistä tiedonkeruun lähteenä, sillä tutkija luottaa enemmän omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittaviensa kanssa kuin mittausvälineillä hankittavaan tietoon.” (Hirsjärvi ym. 2009, 164)

Teemahaastattelut toteutettiin Jyväskylän lupavalvontayksikköön tammikuussa 2018, jolloin haastattelin kahta Jyväskylän lupavalvontayksikössä työskentelevää poliisia. Molemmat poliisit työskentelevät lähes päivittäin aselupia koskevien asioiden kanssa ja heillä on monen vuoden kokemus poliisin työstä. Valitsin teemahaastattelun siksi, koska itselläni ei haastatteluvaiheessa ollut kovin kattavaa tietoa aseluvista sekä liittyvästä haastattelusta. Näin pystyin rakentamaan haastattelun tietyn teeman ympärille, mihin haastateltavat pystyivät sitten vastaamaan vapaasti. Etsin haastatteluista yhtäläisyyksiä ja samankaltaisia ajatuksia sekä näiden perusteella esille nousseita kehittämiskohteita.

Teemahaastattelut olin tehnyt siten, että kysymykset keskittyivät aselupahaastattelujen toteuttamiseen Jyväskylän lupavalvontayksikössä, ampuma-aselain uudistuksen vaikutuksiin sekä aselupahaastattelujen kehittämiseen. Teemahaastattelujen avulla sain tietoa juuri niistä asioista, mistä mielestäni on hyötyä tutkimukseni tekemisessä. Pystyin teemoittamaan haastattelun tiettyyn aihealueeseen, mutta samalla annoin haastateltaville mahdollisuuden vastata kysymyksiin vapaamuotoisesti. Teemahaastatteluita ei toteutettu muihin lupavalvontayksiköihin, koska tällöin haastattelujen toteuttamiseen ja analysointiin olisi mennyt kohtuuttoman paljon aikaa. Toteuttamani teemahaastattelun runko on opinnäytetyöni liitteenä.

Poliisiammattikorkeakoulun ohjeistuksen mukaan poliisiopiskelijan on haettava tutkimuslupaa, jos tutkimusaineistoa on tarkoitus kerätä poliisin henkilökisteristä, kyselyillä tai haastatteluilla. Tutkimuslupaa ei tarvitse hakea, jos kyselyn tai haastattelun kohteena on alle viisi henkilöä. Tutkimuksessani olen haastatellut kahta Jyväskylän lupavalvontayksikössä työskentelevää poliisia, joten tutkimusta tehdessäni en ole hakenut Poliisiammattikorkeakoululta tutkimuslupaa haastatteluiden toteuttamiseen.

Tutkimuksen teoria-aineiston olen hankkinut lukemalla ampuma-aseita koskevaa lainsäädäntöä, niihin liittyvää kirjallisuutta sekä hallituksen esityksiä. Lisäksi olen tutustunut laadullisen tutkimuksen perusteisiin kirjallisuuden avulla.

2.3 Aikaisemmat tutkimukset

Päätettyäni tutkittavan ja itseäni kiinnostavan aihealueen, aloin tutustumaan aiheesta tehtyihin tutkimuksiin. Aseluvista ja ampuma-aseista löytyy monia tutkimuksia, joissa aihetta on lähestytty eri näkökulmista. Mari Kaisla Vaasan ammattikorkeakoulusta ja Lauri Kastemäki Poliisiammattikorkeakoulusta ovat tutkineet aseluvan peruuttamista vuosina 2014 ja 2017. Minna Ylen Poliisiammattikorkeakoulusta taas on tutkinut starttiaseisiin liittyviä aselupia vuonna 2017.

Vuonna 2011 voimaan tullutta ampuma-aselain uudistusta ja sen vaikutuksia on tutkittu muutamissa opinnäytetöissä. Näistä mainittakoon esimerkiksi Milla Pöyryn Vaasan ammattikorkeakoulussa tekemä opinnäytetyö ampuma-aselain uudistuksista. Toisena esimerkkinä Sanna Holopaisen Turun ammattikorkeakoulussa tekemä opinnäytetyö, mikä käsittelee ampuma-aselain uudistuksia aselupakäsittelijöiden näkökulmasta. Paljon muitakin ampuma-aseisiin ja aselupiin liittyviä tutkimuksia toki on, mutta aselupahaastatteluun keskittyvää tutkimusta en löytänyt.

Nyt voimaan tulleen ampuma-aselain uudistuksen tarkoituksena on vaikuttaa Hallituksen esityksen (266/2016 vp) perusteluiden mukaan joiltakin osin aselupahaastatteluihin. Mielestäni tästä syystä onkin ajankohtaista tutkia sen tosiasiallisia vaikutuksia aselupahaastattelujen toteuttamiseen. Tutkimuksestani on hyötyä, jos aiheena on esimerkiksi tutkia ampuma-aselain uudistuksen vaikutuksia laajemmin.

2.4 Tutkimuksen haasteet

Tutkimuksen tekemiseen haasteita toi se, että ampuma-aselaki uudistui 1.12.2017. Näin ollen sen vaikutuksia on vaikea arvioida tässä vaiheessa. Tutkimuksessani kuitenkin selvisi, että odotettuja vaikutuksia ei vielä ainakaan ole tullut. Uudistuneen ampuma-aselain mukaisten aselupa hakemusten ja haastatteluiden kanssa ei kuitenkaan olla vielä kovin kauaa työskennelty. Tälläkin hetkellä ollaan ilmeisesti tarkkailuvaiheessa katsomassa, millaiset lakiuudistuksen todelliset vaikutukset ovat ja onko Poliisihallitus ohjeistamassa valtakunnallisesti poliisin menettelytavoista aselupia koskevissa asioissa. Lopulliset vaikutukset tulevat todennäköisesti näkymään pidemmällä aikavälillä.

3 ASELUPIA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Julkisen vallan tulee perustua lakiin. Poliisi on julkista valtaa käyttävä toimivaltainen viranomaisena Suomessa, jonka toiminta perustuu Eduskunnan säätämään voimassa olevaan lainsäädäntöön. Näin ollen myös aselupia ja niihin liittyvää poliisin toimivaltaa säätelee laki. Tässä osiossa tarkastelemmekin niitä keskeisimpiä lainsäädäntöjä, mitkä koskevat poliisin toimivaltuuksia aselupa asioissa.

Lupa käsitteenä tarkoittaa yksinkertaisemmin sitä, että henkilöllä on laillinen oikeus johonkin. Kun puhutaan aseluvista, henkilöllä on poliisin myöntämä laillinen oikeus hankkia ja pitää hallussaan ampuma-asetta. Aseluvan myöntäminen tai kielteisen päätöksen antaminen tulee perustua aina lakiin. Tämä edellyttää voimassa olevaa lainsäädäntöä, joka antaa poliisille toimivaltuuden tehdä päätöksiä aselupiin liittyen.

Keskeisin aselupia koskeva lainsäädäntö tulee ampuma-aseista. Ampuma-aselaki säätelee kuka ja mihin tarkoitukseen ampuma-aseen voi hankkia. Ampuma-aselain lisäksi aselupa päätöksissä sovelletaan Hallintolakia. Näitä kahta käsitellään seuraavaksi tässä lainsäädäntöä koskevassa osuudessa. Lopuksi esittelen lyhyesti Euroopan Unionin asettaman ampuma-asedirektiivin, mikä vaikuttaa Suomessa voimassa olevaan ampuma-aseita koskevaan lainsäädäntöön.

3.1 Ampuma-aselaki

Nykyinen ampuma-aselaki tuli voimaan 9.1.1998. Sen jälkeen ampuma-aselaki on uudistunut useasti, viimeisimpänä 1.12.2017 voimaan tulleet muutokset. Ampuma-aselain tullessa voimaan 9.1.1998, sen tarkoituksena oli korvata aiempi ampuma-aseista ja ampumatarpeista vuonna 1933 voimaan tullut laki. Hallituksen esityksen (HE 183/1997 vp) perusteluissa ampuma-aselain uudistuksen tarkoituksena oli tuolloin ampuma-aseiden käyttöön liittyvän turvallisuuden parantaminen sekä yksilöön kohdistuvan väkivallanteon ja tapaturman vaaran vähentäminen. Ampuma-aselain uudistuksista huolimatta ampuma-aseisiin luvan myöntää edelleen poliisi.

”Aseluvan antaa ja peruuttaa poliisilaitos. Aseluvan erityisen vaarallisen ampuma-aseen ja sen osan hankkimiseen tai valmistamiseen tai muuntamiseen yksityistä tarkoitusta varten antaa ja peruuttaa kuitenkin Poliisihallitus.” (Ampuma-aselaki 42 §)

Ampuma-aselaki koskee erityisesti poliisia, joka on aselupia myöntävä ja peruuttava toimivaltainen viranomaisena Suomessa. Tähän liittyen ampuma-aselaki säätelee muun muassa poliisin toimivaltuuksia ryhtyä tiettyihin toimenpiteisiin aselupa-asioissa. Poliisilla on esimerkiksi toimivaltuudet ampuma-aseiden haltuunottoon tietyissä tilanteissa. Kyseessä on tyypillisimmin tilanne, missä luvanhaltija rikkoo aselupaa koskevia ehtoja tai hänen käyttäytymisen tai terveydentilansa perusteella on ilmeistä, että hän ei enää kykene pitämään ampuma-aseita hallussaan. Toinen poliisille suotu toimivaltuus on asettaa aselupaan tiettyjä ehtoja ja rajoituksia ennen aseluvan myöntämistä. Poliisi voi esimerkiksi määrittää, että hankittava ampuma-ase ei saa muistuttaa sotilasasetta.

Ampuma-aselaki on keskeisin lainsäädäntö, jota poliisi soveltaa aselupa-asioissa. Se säätelee edellytykset siitä, kenelle aselupa voidaan myöntää ja mihin tarkoitukseen aselupaa voi hakea. Koska ampuma-aselaki on keskeinen aselupia koskeva lainsäädäntö, se säätelee myös tietyiltä osin ampuma-aseisiin ja aselupiin liittyviä rikosoikeudellisia seuraamuksia. Ampuma-aselain lisäksi ampuma-aseisiin ja aselupiin liittyviä rikosoikeudellisia seuraamuksia säätelee rikoslaki. Poliisi saattaa joutua soveltamaan molempia lakeja, kun kyseessä on ampuma-aseisiin tai aselupiin liittyvä rangaistava teko.

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan ampuma-aseita on säilytettävä siten, että niihin eivät ulkopuoliset pääse käsiksi. Esimerkiksi asekaappi soveltuu hyvin ampuma-aseiden säilyttämiseen. Ampuma-aseiden säilyttämiseen tarkoitettu asekaappi on määritelty ampuma-aseissa tarkasti. Kuljettamisen aikana ampuma-aseiden tulee olla lataamattomia ja sijoitettuna siten, että niitä ei pystytä havaitsemaan esimerkiksi auton ulkopuolelta.

3.2 Hallintolaki

Hallituksen esityksen (72/2002 vp) perusteluissa hallintolaista sanotaan seuraavaa:

”Hallintolakia sovellettaisiin valtion viranomaisissa, kunnallisissa viranomaisissa ja itsenäisissä julkisoikeudellisissa laitoksissa sekä eduskunnan virastoissa ja tasavallan presidentin kansliassa.” (HE 72/2002 vp)

Poliisi on valtion viranomaisena, joka julkista valtaa käyttämällä antaa aselupa-asioissa hallintopäätöksiä. Ennen ampuma-aselain uudistusta poliisi toimitti hakijalle hankkimisluvan lisäksi erillisen hankkimislupaa koskevan hallintopäätöksen valitusosoituksineen. Ampuma-aselain uudistuksen jälkeen hakijalle ei enää anneta erillistä hallintopäätöstä, vaan asiakkaalle toimitetaan aselupa-asiakirja. Aselupa-asiakirja toimii

tällöin myös päätöksenä asiassa. Asiakas ei siis tule saamaan erillistä hallintopäätöstä vaan ainoastaan aselupa-asiakirjan. Näin ollen hakemuksen mukaisesti myönnetystä aseluvasta asiakas ei voi valittaa Hallinto-oikeuteen. Poliisin näkökulmasta hakemuksesta tehdään kuitenkin edelleen hallinnollinen päätös, mihin sovelletaan hallintolakia.

Hallintolakia tullaan asiakkaan näkökulmasta aselupa asioissa soveltamaan, jos poliisi määrää aselupaan ehtoja tai rajoituksia. Poliisin määräämät ehdot ja rajoitukset voivat koskea esimerkiksi ampuma-aseessa käytettäviä lippaita. Aselupaa ei siis myönnetä sellaisenaan kuin sitä on haettu, vaan siihen lisätään esimerkiksi tiettyjä rajoituksia. Tällöin poliisi lähettää asiakkaalle hallintopäätöksen, valitusosoituksen sekä aselupa-asiakirjan. Tähän hallinnolliseen päätökseen asiakas voi hakea muutosta hallinto-oikeudesta 30 päivän kuluessa. Muutoksen haku on maksullista ja päätöksen saaminen voi kestää pitkiäkin aikoja.

Hallintolain soveltaminen näkyy asiakkaan näkökulmasta myös silloin, kun hänelle annetaan kokonaan kielteinen aselupa päätös. Kielteisen päätöksen voi saada esimerkiksi silloin, jos lääkäri on todennut henkilön sopimattomaksi pitämään hallussaan ampuma-aseita. Tällöin asiakas saa poliisin tekemän hallintopäätöksen asiassa. Tähän kielteiseen päätökseen tulee asiakasta kuulla ennen lopullista päätöstä. Jos asiakas ei ole antanut selvitystä esimerkiksi aselupahaastattelun yhteydessä, sitä pyydetään häneltä jälkikäteen esimerkiksi kirjallisessa menettelyssä. Kun asiakas on antanut selvityksensä asiasta, poliisi tekee asiassa lopullisen päätöksen. Tämä päätös on Hallinto-oikeuteen valituskelpoinen päätös.

Hallinto-oikeus, johon valitus osoitetaan, on riippuvainen kyseisen alueen tuomiopiiristä. Esimerkiksi Jyväskylän lupavalvontayksikössä annetut aselupapäätökset ja niihin liittyvät valitukset käsittelee Hämeenlinnan hallinto-oikeus.

3.3 Euroopan Unionin ampuma-asedirektiivi

Ampuma-aselain uudistusten taustalla on usein Euroopan Unionin ampuma-asedirektiivi. Euroopan Unionin ampuma-asedirektiivit asettavat Euroopan Unionin jäsenvaltioiden ampuma-aselainsäädännölle tiettyjä ehtoja ja vaatimuksia. Euroopan Unionin ampuma-asedirektiivin tullessa voimaan jäsenvaltioilla on 15 kuukautta aikaa muuttaa lainsäädäntöään niin, että se täyttää Euroopan Unionin ampuma-asedirektiivissä määritellyt ehdot ja vaatimukset.

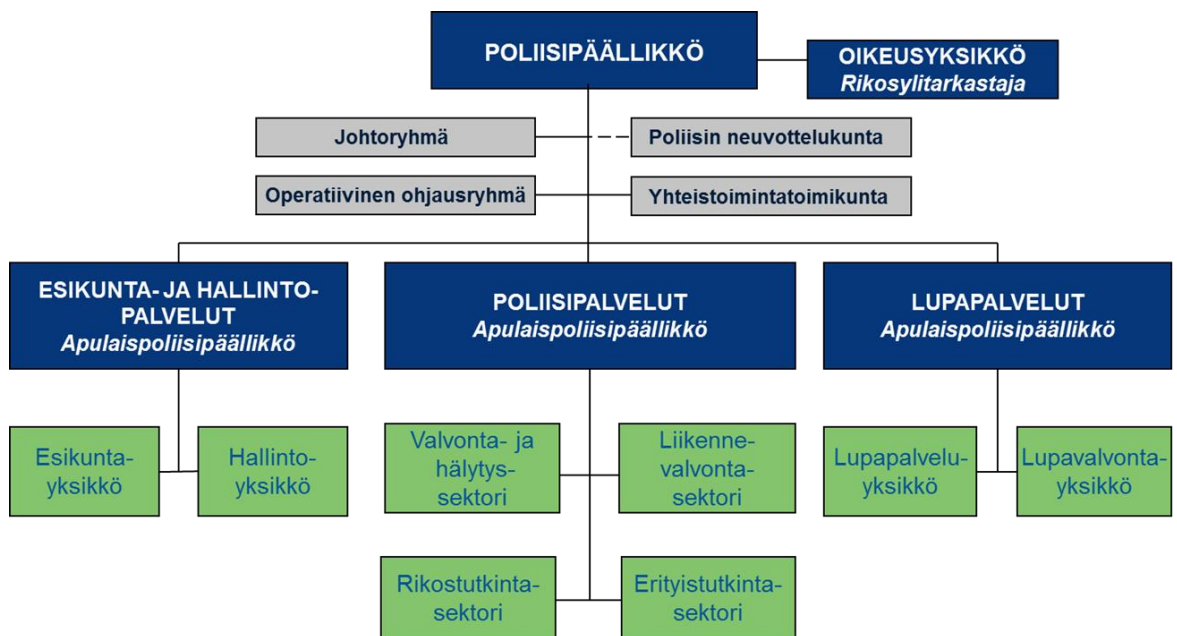
Euroopan Unionin ampuma-asedirektiivin tarkoituksena on muun muassa ampuma-aselainsäädännön yhtenäistäminen, terrorismin ehkäiseminen sekä turvallisuuden

parantaminen Euroopan Unionin alueella. Suomessa voimassa olevan ampuma-asetlain sisällön määrittelee pitkälti siis se, mitä Euroopan Unionin ampuma-asedirektiivissä säädetään. Euroopan Unionin ampuma-asedirektiivin merkitys ampuma-asetlain taustalla on tästä syystä hyvä tiedostaa.

4 ASELUVAT SUOMESSA

4.1 Poliisin lupahallinto

Poliisin toiminta jakautuu kolmeen eri osa-alueeseen. Näitä ovat esikunta- ja hallintopalvelut, poliisipalvelut ja lupapalvelut. Näitä kolmea eri toimintasektoria johtaa apulaispoliisipäällikkö, joka toimii poliisipäällikön alaisuudessa. Esikunta- ja hallintopalveluun kuuluu esikunta- ja hallintoyksikkö. Poliisipalveluun kuuluu valvonta- ja hälytyssektori, rikostutkintasektori, liikennevalvontasektori ja erityistutkintasektori. Lupapalveluihin kuuluvat lupapalvelu- ja lupavalvontayksikkö. Seuraava taulukko kuvastaa esimerkkiä siitä, miten poliisilaitoksen organisaatio voisi mahdollisesti jakautua (Poliisi.fi).

4.1.1 Poliisin lupapalvelu- ja valvontayksikön tehtävät

Poliisi on toimivaltainen viranomainen Suomessa, joka myöntää ja kieltää erinäisiä lupia. Poliisin lupapalvelu- ja lupavalvontayksikössä käsitellään matkustusasiakirjoihin, ampumaseisiin, aseiden osiin ja yksityiseen turvallisuusalaan liittyviä hakemuksia ja niiden hyväksymisiä. Lisäksi tehtäviin kuuluu erilaiset ilotulituksiin, yleisötilaisuuksiin, teiden sulkemiseen ja muihin yksittäisiin tapahtumiin liittyvien hakemusten käsittely. Vaikka ajokortteihin liittyvät asiat ovat siirtyneetkin tietyiltä osin Liikenneturvallisuusviraston (Trafi) hoidettavaksi, niin poliisille kuuluu edelleen ajo-oikeuden ja ajoterveyden valvontaan liittyvät tehtävät. Suurin yksittäinen poliisin lupapalvelu- ja lupavalvontayksikköä työllistävä tehtävä vuosina 2010-2016 oli matkustusasiakirjoihin liittyvien hakemusten käsittely. Seuraavat taulukot kuvastavat poliisille tulleiden lupahakemusten ja niiden

käsittelyjen määrää sekä valtakunnallisesti että poliisilaitosalueittain vuosina 2010-2016 (Poliisitoimintayksikkö, lupahallinto: Poliisin lupahallinnon toimintaa kuvaavia tilastoja 05/2017).

	2010	2014	2015	2016	Muutos % 2010-2016	01-05/2017	01-05/2016	Muutos % 2016-2017
Matkustusasiakirjat yht.	544 342	857 267	915 795	1 004 770	84,6	424 617	459 269	-7,5
Passit	464 100	721 794	774 570	847 876	82,7	338 410	391 452	-13,6
Passit / sähkö.	-	8 726	253 997	529 875	-	240 660	234 589	2,6
Henkilökortit	80 242	135 473	141 225	156 894	95,5	86 207	67 817	27,1
Henkilökortit / sähkö.	-	1 369	30 392	56 861	-	45 253	23 783	90,3
Aseluvat	70 164	55 432	57 939	56 698	-19,2	20 225	20 102	0,6
Turvallisuusalan luvat	65 690	56 841	60 771	26 738	-59,3	7 780	14 202	-45,2
Turvallisuusalan luvat / sähkö.				1 435	-	1 803	0	-
Muut asiat	14 142	12 021	11 868	11 577	-18,1	5 360	7 096	-24,5
Muut asiat / sähkö.						3 065	2 855	7,4
Ulkomaalaisluvat (1.1.2017 alk. Migri)	58 803	55 043	54 900	59 193	0,7	0	21 173	-100,0
Ajoluvat (1.1.2016 alk. Trafi)	351 069	355 524	350 977	1 442	-99,6	38	1 334	-99,4
Poliisin kaikki luvat	1 104 210	1 392 128	1 452 250	1 160 418	5,1	458 020	523 176	-12,5

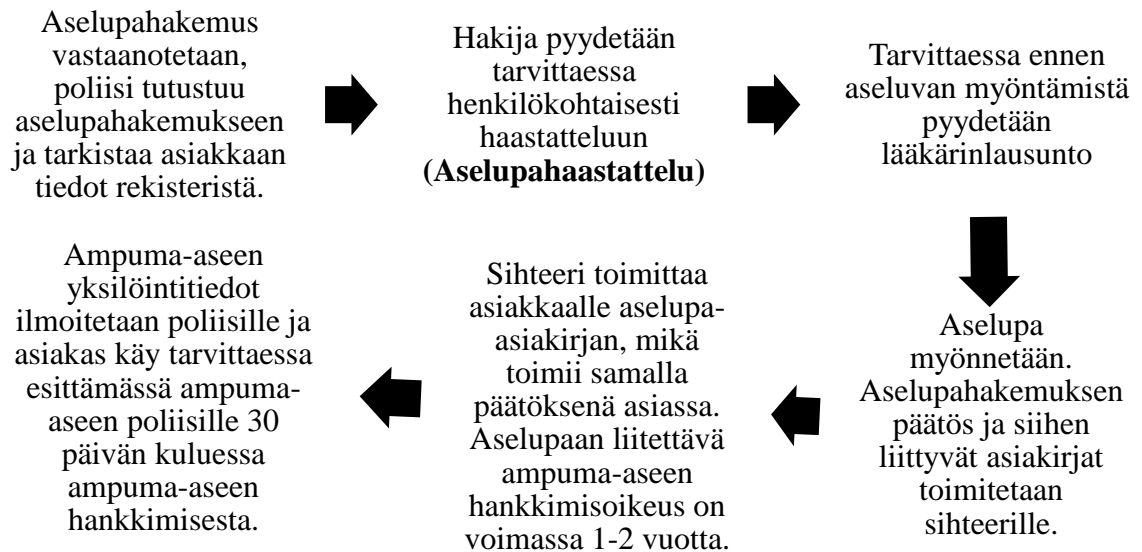
	2010	2014	2015	2016	Muutos % 2010-2016	01-05/2017	01-05/2016	Muutos % 2016-2017
Helsinki	142 978	177 001	168 222	163 800	14,6	65 815	73 429	-10,4
Länsi-Uusimaa	95 920	126 661	132 112	108 114	12,7	44 471	49 112	-9,4
Itä-Uusimaa	119 185	148 750	178 948	134 929	13,2	53 230	62 318	-14,6
Lounais-Suomi	141 821	174 010	183 855	139 054	-2,0	55 517	62 408	-11,0
Häme	72 593	94 075	102 842	79 605	9,7	30 879	35 750	-13,6
Kaakkois-Suomi	65 718	83 474	87 429	68 234	3,8	24 699	30 450	-18,9
Pohjanmaa	85 900	108 201	107 772	77 156	-10,2	29 790	33 957	-12,3
Sisä-Suomi	145 840	187 596	192 831	161 824	11,0	63 806	73 032	-12,6
Itä-Suomi	109 092	141 413	143 663	109 236	0,1	41 434	48 198	-14,0
Oulu	88 653	104 803	106 833	83 915	-5,3	35 135	39 075	-10,1
Lappi	36 510	46 144	45 277	34 551	-5,4	13 244	15 447	-14,3
Koko maa	1 104 210	1 392 128	1 452 250	1 160 418	5,1	458 020	523 176	-12,5

4.1.2 Aselupa hakemukset

”Ampuma-aseella voidaan ruutikaasupaineen, nallimassan räjähdyspaineen tai muun räjähdyspaineen avulla ampua luoteja, hauleja tai muita ammuksia tai lamaannuttavia aineita siten, että se aiheuttaa vaaraa ihmiselle. Ampuma-aseena pidetään myös sellaista esinettä, joka muistuttaa ampuma-asetta ja se on muunnettavissa ampuma-aseeksi. Ampuma-aseeksi ei kuitenkaan katsota rakennustyöhön liittyviä naulaimia, hengenpelastukseen, tieteelliseen ja teolliseen käyttötarkoitukseen käytettäviä välineitä eikä pysyvästi ampumakelvottomaksi tehtyjä ampuma-aseita.” (Ampuma-aselaki 2 §)

Ollessani työharjoittelussa Jyväskylän lupavalvontayksikössä, aselupahakemuksia tuli lähes päivittäin. Tämä kertoo mielestäni siitä, että ampuma-aseita haetaan nyt ja myös tulevaisuudessa. Aselupahakemukset työllistävät muiden lupahakemusten ohella poliisin lupapalvelu- ja lupavalvontayksikköä.

Seuraava kaavio kuvaa aseluvan hakemista ja sen myöntämistä hakemuksen mukaisesti Jyväskylän lupavalvontayksikössä:

Aselupia haetaan eniten Oulun ja Itä-Suomen poliisilaitosten alueilla, joissa aselupa hakemusten määrä on yli 10000 vuositasona. Helsingin poliisilaitoksen alueella taas haetaan aselupia kaikkein vähiten, jossa aselupa hakemusten määrä vuodessa on noin 3000. Pohjois- ja Itä-Suomessa aselupia haetaan siis lähes kolme kertaa enemmän kuin Etelä-Suomessa. Sisä-Suomen poliisilaitoksen alueella aselupahakemusten määrä on kolmanneksi suurin eli noin 7000-9000 aselupahakemusta vuosittain.

Ihmiset hankkivat pääsääntöisesti tarkoituksen mukaisen ampuma-aseen heti ensimmäisellä kerralla, joten heidän ei tarvitse hakea aselupaa toista ampuma-asetta varten kovinkaan usein. Tämä voi selittää sen, että aselupa hakemusten määrä on poliisin tilastojen perusteella vähentynyt vuosina 2010-2016 noin 19.2 prosenttia. Seuraava taulukko kuvastaa sitä, kuinka monta aselupahakemusta poliisilaitosalueittain on käsitelty vuosina 2010-2016 (Poliisitoimintayksikkö, lupahallinto: Poliisin lupahallinnon toimintaa kuvaavia tilastoja 05/2017).

	2010	2014	2015	2016	Muutos % 2010-2016	01-05/2017	01-05/2016	Muutos % 2016-2017
Helsinki	3 602	2 723	2 994	3 004	-16,6	1 189	1 134	4,9
Länsi-Uusimaa	3 984	3 032	3 489	3 580	-10,1	1 345	1 331	1,1
Itä-Uusimaa	4 820	3 371	3 687	3 813	-20,9	1 445	1 483	-2,6
Lounais-Suomi	6 356	5 375	5 639	5 399	-15,1	2 010	2 174	-7,5
Häme	4 313	3 303	3 474	3 429	-20,5	1 392	1 235	12,7
Kaakkois-Suomi	4 249	3 259	3 356	3 018	-29,0	1 010	1 176	-14,1
Pohjanmaa	6 739	5 897	5 513	5 260	-21,9	1 854	1 700	9,1
Sisä-Suomi	9 200	7 075	7 562	7 716	-16,1	2 801	2 595	7,9
Itä-Suomi	11 287	9 279	9 677	9 019	-20,1	3 009	2 934	2,6
Oulu	10 367	7 887	8 301	8 323	-19,7	2 685	3 022	-11,2
Lappi	5 247	4 231	4 247	4 137	-21,2	1 485	1 318	12,7
Koko maa	70 164	55 432	57 939	56 698	-19,2	20 225	20 102	0,6

Tilastojen mukaan vuonna 2015 yksityishenkilöillä oli ampuma-aseita noin puolitoista miljoonaa kappaletta. Suurin osa ampuma-aseista oli metsästykseen tarkoitettuja ampuma-aseita. Tämän lisäksi on huomioitava luvattomat ampuma-aseet, jotka eivät näy poliisin rekistereissä. Yleisin ampuma-ase Suomessa on haulikko, kuten oheisesta taulukosta käykin ilmi (Poliisihallitus / Asehallinto: Asetilastot 2010-2015 12/2015).

Asekanta asetyypeittäin (lkm)	01-12/2015
Ei tiedossa	1
Haulikko	579 500
Kaasuase	1 463
Kaasusumutin	1
Kivääri	424 144
Konekivääri	1 421
Konepistooli	2 599
Kranaatinheitin	30
Merkinantopistooli	6 989
Mustaruutiase	7 147
Muu ase	2 676
Patruunapesä	313
Pienois kivääri	241 492
Pienois pistooli	91 120
Pienoisrevolveri	14 334
Piippu	13 994
Pistooli	97 373
Putki	6
Revolveri	24 141
Runko	432
Rynnäkkökivääri	383
Sinko	6
Sulkukappale	106
Sulkulaite	539
Sulkulaitteen runko	116
Tehokas ilma-ase	33
Tykki	121
Yhdistelmäase	31 873
Äänenvaimennin	37
Sinko	6
YHTEENSÄ	1 542 396

Poliisilla on ampuma-aseiden rekisteröintiä varten käytössä LUHTI-asetietojärjestelmä. Poliisin velvollisuudesta ylläpitää rekisteriä ampuma-aseista ja niihin liittyvistä luvista säädetään ampuma-aseissa. Aserekisterin tiedot ovat salassa pidettäviä ja rekisterissä olevien tietojen ylläpidosta, poistamisesta ja luovuttamisesta säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevassa laissa (Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa 8/2003).

Asetietojärjestelmästä löytyy kaikki poliisin myöntämät ampuma-aseet ja aseluvat. Lisäksi asetietojärjestelmästä löytyy poliisin tekemät haltuunottopäätökset sekä poliisilla takavarikossa tai säilytyksessä olevat ampuma-aseet. Poliisin hallussa olevat ampuma-aseet huutokaupataan tai hävitetään, jos niitä ei palauteta omistajalle. Huutokaupattavia ampuma-aseita tai aseiden osia oli poliisin tilastojen mukaan vuonna 2015 yhteensä 2056 kappaletta (Poliisihallitus / Asehallinto: Asetilastot 2010-2015 12/2015).

4.1.3 Poliisin lupahallintostrategia 2017-2021

Poliisihallitus ja Sisäasiainministeriö ovat julkaisseet tammikuussa 2017 uusimman poliisin lupahallintostrategian. Poliisin lupahallintostrategian (2017) mukaan poliisin lupahallinnon strategiset tavoitteet ja painopisteet ovat seuraavanlaiset:

- Poliisi huolehtii sähköisten palvelujen ja asianhallinnan ylläpitämisestä ja kehittämisestä siten, että ne ovat asiakasystävällisiä, teknistä kehitystä tarkoituksenmukaisesti hyödyntäviä ja toiminnallisesti tehokkaita.
- Lupahallinnon sähköiset palvelut lisääntyvät ja poliisi vaikuttaa sähköisten palveluiden käyttöasteen kasvuun suunnitelmallisesti.
- Lupahallinnon toimintoja ja prosesseja uudistetaan hallinnollisesti kevyemmiksi.
- Poliisin lupahallinto on merkittävä osa hallinnollista rikostorjuntaa. Poliisi huolehtii myös sisäisesti merkittävän tiedon ajantasaisesta välittymisestä poliisitoiminnan eri sektoreiden välillä.
- Lupahallinnon henkilöstön osaaminen ydintehtävissä vahvistuu.
- Poliisin tietojärjestelmät tukevat lupahallinnon vaikuttavuutta ja yhden kosketuksen periaatteen toteutumista.
- Poliisi tekee aktiivista yhteistyötä muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa tietojärjestelmiä ja menettelyitä kehittäessään.
- Poliisi turvaa maksullisen lupahallinnon riittävän palvelutason, tehokkaat menettelyt ja näitä vastaavat resurssit kustannusvastaavuudesta huolehtien. Maksuttoman toiminnan resursointi on tehtäviä vastaavalla tasolla.

Aiempi vuonna 2012 julkaistu poliisin lupahallintostrategia ja sen tavoitteet ovat vuoden 2017 julkaisun mukaan toteutuneet pääasiallisesti hyvin. Poliisi on pystynyt kehittämään lupahallintoa strategian mukaisesti. Poliisin järjestelmät ja sähköinen asiointi ovat lisääntyneet. Yhteistyö sidosryhmien kanssa on lisääntynyt ja poliisin lupahallinnon tuottavuus on parantunut. (Poliisin lupahallintostrategia 2017-2021, 9)

Poliisin lupahallinnon kehittäminen on kuitenkin edelleen tarpeellista, jotta se pystyy toteuttamaan pääministeri Juha Sipilän määrittämiä hallitusohjelman mukaisia valtiohallinnon tavoitteita (Poliisin lupahallintostrategia 2017-2021, 10). Kehitettäviä asioita tarkkaillaan jatkuvasti ja sen tulisi olla osa normaalia päivittäistä työtä. Resurssien rajallisuuden vuoksi kehittämiskohteita tulisi priorisoida ja keskittyä niihin, mitkä tuottavat suurimman hyödyn. Taustalla on tietysti huomioitava Euroopan Unionin asettama lainsäädäntö, jonka myötä Suomeen voi tulla pakollisia uudistuksia. (Poliisin lupahallintostrategia 2017-2021, 30)

4.2 Aseluvan hakeminen

4.2.1 Edellytykset aseluvan saamiselle

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan aselupaa haetaan poliisilta ja sen myöntää poliisilaitos. Erityisen vaaralliseen ampuma-aseeseen tai sen osaan luvan myöntää kuitenkin Poliisihallitus. Erityisen vaarallisena ampuma-aseena pidetään esimerkiksi sinkoa tai kranaatinheitintä. Hakijan olla 18 vuotta täyttänyt sekä hänen terveydentilansa ja käyttäytymisensä tulee olla sellaista, että häntä voidaan pitää sopivana hallussa pitämään ampuma-aseita. Pistoolia, pienoispistoolia, revolveria tai pienoisrevolveria varten hakijan tulee olla vähintään 20-vuotias. Hakijan kotikunnan ollessa ulkomailla, tulee hänen esittää asuinvaltionsa viranomaisen suostumus ampuma-aseen hankkimiseksi sekä kirjallinen selvitys aikomuksestaan pitää ampuma-asetta hallussa Suomessa.

Poliisilla on tarvittaessa oikeus saada henkilöstä lääketieteellinen arvio, mikäli terveydentilan perusteella on syytä epäillä henkilön sopivuutta ampuma-aseen hallussapitäjäksi. Asevelvollisten on esitettävä todistus varusmies- tai siviilipalveluksesta, sen keskeyttämisestä, siirrosta tai vapautuksesta. (Ampuma-aselaki 45 §)

Jokaisella ampuma-aseella tulee olla oma aselupa. Hakemuksen voi jättää poliisilaitoksella käymällä tai sähköisesti. Hakijan on kuitenkin pyynnöstä saavuttava poliisilaitokselle

henkilökohtaisesti. Hakijan tulee tällöin ottaa mukaansa ainakin henkilöllisyystodistus sekä tarvittaessa aselupahakemukseen liittyvät liiteasiakirjat. (Ampuma-aselaki 42 §)

Hakija voidaan siis tarvittaessa kutsua kuultavaksi henkilökohtaisesti. Tuolloin kyseessä on aselupahaastattelu, jossa käydään tarkemmin lävitse aselupa hakemusta. Haastattelussa keskustellaan myös yleisesti hakijan elämäntilanteesta ja käyttäytymisestä. Tämän lisäksi tiedustellaan hakijan tietoa ja taitoa liittyen ampuma-aseisiin ja niiden käyttötarkoitukseen. Haastattelun tekee joko poliisi tai vaihtoehtoisesti lupapalvelussa työskentelevä siviilivirkailija. Soveltuvuustestiä hakijan ei tarvitse enää suorittaa.

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan myös Suomessa rekisteröidylle tai julkista tehtävää hoitavalle yhtiölle tai säätiölle voidaan myöntää aselupa, jos heidän toimintansa perusteella voidaan ampuma-aseiden hallussapitoa pitää sopivana. Yhteisöllä ja säätiöllä tulee olla poliisilaitoksen hyväksymät ampuma-aseiden säilytykseen tarkoitettut tilat sekä poliisilaitoksen hyväksymä asevastaava. Asevastaavan täytyy olla 18-vuotias ja hänen tulee olla terveyden, käyttäytymisen ja perehtyneisyyden perusteella sopiva pitämään hallussaan ampuma-aseita. Asevastaavan huolehtiessa pistooleista, pienoispistooleista, revolvereista tai pienoisrevolvereista, tulee hänen olla 20- vuotias.

Ampuma-asekouluttajat ovat vähintään 20-vuotiaita, poliisin hyväksymiä yhdistyksen jäsenenä tai palveluksessa toimivia henkilöitä. Ampuma-asekouluttajien tulee olla suostuvaisia tehtävänsä ja heidän tulee suorittaa muun muassa Poliisihallituksen määrittelemä ampuma-asekouluttajakoulutus hyväksytysti. Ampuma-asekouluttajaksi hyväksyminen on voimassa 10 vuotta. (Ampuma-aselaki 45 d §)

Poliisihallitus hyväksyy asekeräilijähakemukset ja hakijan tulee täyttää ampuma-aselain (1/1998) 45 §:n mukaiset edellytykset. Yhteisön tai säätiön hakiessa asekeräilijä hyväksyntää, tulee heillä olla lisäksi asevastaava. Hakijan tulee esittää suunnitelma ampuma-aseiden keräilystä ja hänellä täytyy olla riittävä asiantuntemus ampuma-aseista. Asekeräilijäksi hyväksyminen on voimassa toistaiseksi tai erityisestä syystä määräajan. (Ampuma-aselaki 57 §)

4.2.2 Rinnakkaislupa

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan aseluvan haltijan tai valtion suostumuksella voidaan hakijalle antaa rinnakkainen oikeus ampuma-aseiden hallussapitoon. Suostumus on esitettävä hakemusta jättäessä. Tyypillisemmin kyseessä on tilanne, missä lapsi haluaa saada

luvut vanhempiensa ampuma-aseisiin. Keräilykokoelmaan kuuluviin ampuma-aseisiin rinnakkaisluvan voi saada vain asekeräilijä.

Rinnakkaisluvan ja aseluvan saamiselle on muutoin samat edellytykset, mutta rinnakkaislupa voidaan antaa 15-18 vuotiaalle. Tämä edellyttää huoltajien suostumusta ja sitä, että haettava ampuma-ase on haulikko, kivääri, pienoiskivääri tai yhdistelmäase. Erityisen painavista syistä rinnakkaislupa voidaan antaa 18-20 vuotiaalle pistooliin, pienoispistooliin, revolveriin tai pienoisrevolveriin, kun kyseessä on ampumaurheilu- tai harrastus.

4.2.3 Hyväksyttävät käyttötarkoitukset

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan aseluvan voi saada kahdeksaan eri käyttötarkoitukseen. Lista on tyhjentävä eikä aselupaa voi saada muuhun tarkoitukseen. Seuraavat tarkoitukset ovat hyväksyttäviä perusteita saada aselupa:

- Metsästyslainsäädännön mukaan sallittu eläinten ampuminen
- Ampumaurheilu ja -harrastus
- Työ, jossa ampuma-ase on välttämätön
- Näytös, kuvaus tai muu vastaava esitys
- Museossa tai kokoelmassa pitäminen
- Muistoesineenä säilyttäminen
- Merkinanto
- Luvanhaltijan huollettavana olevan 15-17 vuotiaan henkilön hallussa pidettäväksi tarkoitettun haulikon, kiväärin, pienoiskiväärin tai yhdistelmäaseen säilyttäminen ja kuljettaminen

Aselupa metsästäystä varten edellyttää, että hakija esittää harrastuksestaan luotettavan selvityksen. Hakija voi esimerkiksi aselupahakemuksessaan kertoa omin sanoin omasta metsästysharrastuksestaan ja perusteista aseluvan saamiselle. Tapauskohtaisesti päätetään siitä, onko hakijan kertomusta pidettävä luotettavana selvityksenä vai vaaditaanko asiassa lisäselvityksiä. Hakijan on lisäksi esitettävä riistanhoitoyhdistyksen todistus aktiivisesta harrastuneisuudestaan, jos hän hakee pienoispistoolia tai pienoisrevolveria. Harrastusta pidetään aktiivisena, jos pienoispistoolilla tai pienoisrevolverilla on tarkoituksena jatkuvasti metsästyskausittain lopettaa eläimiä luolassa, loukussa tai muissa vastaavissa olosuhteissa, joihin muu ampuma-ase ei sovellu (Ampuma-aselaki 45 §). Metsästyslain (6/1993) mukaan

metsästyksellä tarkoitetaan luonnonvaraisen riistaeläimen pyydystämistä ja tappamista sekä saaliin saattamista metsästäjän haltuun. Riistaeläimistä säädetään erikseen metsästyslaissa.

Ampumaurheilua tai -harrastusta varten hakijan tulee esittää luotettava selvitys harrastuksestaan. Pistoolia, pienoispistoolia, revolveria tai pienoisrevolveria haettaessa täytyy hakijan esittää ampuma-asekouluttajan todistus harrastuksestaan tai valtion viranomaisen todistus siitä, että hän kantaa virkatehtävissään kyseistä ampuma-asetta. (Ampuma-aselaki 45 §)

Hallituksen esityksen (HE 183/1997 vp) perusteluissa ampumaurheilulla ja -harrastuksella tarkoitetaan, että henkilö harrastaa kilpa-ammuntaa tai muuta kilpa-ammunnan lajia aktiivisesti. Aktiiviseksi katsotaan ampumaurheilulajin harjoittelu, kilpaileminen, kilpailun toimihenkilönä toimiminen, valmentaminen tai kouluttaminen ampuma-aseiden käyttöön. Satunnaista maaliin ampumista ei pidetä hyväksyttävä käyttötarkoituksena. Harrastettavan ammunталajin tulisi olla sellainen, missä järjestetään kilpailuja.

Aselupa työtä varten edellyttää, että hakija esittää selvityksen koulutuksestaan tai muusta riittävästä perehtyneisyydestä ampuma-aseiden turvalliseen käsittelyyn. Lisäksi hakijalla tulee olla hyväksyttävä peruste ampuma-aseen kantamiseen työssä. (Ampuma-aselaki 45 §) Hallituksen esityksen (HE 183/1997 vp) perusteluissa ampuma-ase on välttämätön työssä, kun työn suorittaminen menestyksellisesti ilman ampuma-asetta ole mahdollista. Ampuma-aseen hankkiminen työhön sen tarpeellisuuden ja hyödyntämisen perusteella ei ole aselupaan oikeuttava peruste. Ampuma-aseen kantaminen työtehtävissä saattaa johtaa sen kantamiseen yleisellä paikalla. Siksi aselupa tässä tapauksessa annetaankin yleensä riittävän koulutuksen saaneelle henkilölle eli pääsääntöisesti viranomaiselle.

Hallituksen esityksen (HE 183/1997 vp) perusteluissa näytöksissä, kuvauksissa tai vastaavissa esityksissä olisi ensisijaisesti pyrittävä käyttämään pysyvästi ampumakelvottomaksi tehtyjä ampuma-aseita tai replika-aseita. Jos aseluvan saaminen on kuitenkin tarpeellista, tulee sen saaminen olla välttämätön edellytys esimerkiksi elokuvan tekemisessä.

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan ampuma-aseen säilyttäminen museossa tai kokoelmassa edellyttää, että ampuma-aseen säilyttäminen on tarkoituksenmukaista sen historiallisen, teknisen, taiteellisen tai muun vastaavan arvon vuoksi. Yksityinen henkilö, joka hakee aselupaa ampuma-aseen säilyttämisestä muistoesineenä, tulee kyetä osoittamaan ampuma-aseella olevan hänelle erityistä historiallista- tai muistoarvoa. Hallituksen esitys (HE

183/1997 vp) katsoo, että ampuma-aseen saaminen perintönä tai testamentilla ei ole riittävä peruste aseluvan myöntämiseen.

Hallituksen esityksen (HE 183/1997) perusteluissa on esitetty, että merkinanto tarkoitus lisättäisiin hyväksyttäväksi perusteeksi saada aselupa. Kyseinen kohta lisättiin ampuma-aselakiin sen tullessa voimaan vuonna 1998. Käytännössä merkinanto tarkoitukseen haettava aselupa tarkoittaa ampuma-aseen, kuten valopistoolin käyttämistä vesiliikenteessä hätämerkinantovälineenä.

Viimeisenä kohtana ampuma-aselain (1/1998) mukaan aselupaa voidaan hakea 15-17 vuotiaan huollettavan hallussa olevien ampuma-aseiden säilyttämistä ja kuljettamista varten. Edellytyksenä on, että rinnakkaislupa on jätetty poliisilaitokselle ja rinnakkaisluvan antamiseen on ampuma-aselain 54 §:n mukaiset edellytykset.

4.2.4 Ampuma-asetta koskevat edellytykset

Myös itse ampuma-asetta koskee tietyt edellytykset ja vaatimukset. Haettavan ampuma-aseen tulee olla sopiva haettavaan käyttötarkoitukseen nähden. Ampuma-aselain (1/1998) mukaan ampuma-ase ei saa olla lippaan patruunamäärän, kaliiperin tai muiden ominaisuuksien perusteella liian tulivoimainen tai tehokas haettavaan käyttötarkoitukseen. Lisäksi metsästystarkoitukseen haattaessa ampuma-aseen sopivuuden arvioimiseen sovelletaan Metsästyslakia.

Sarjatuliasetta, sinkoa, kranaatinheitintä, takaaladattavaa tykkiä, ohjus- tai raketinheitinjärjestelmää tai muuta vastaavaa ampuma-asetta varten aselupa voidaan antaa vain näyttökseen, kuvaukseen tai muuhun vastaavaan tarkoitukseen. Taskuaseen voi saada vain museossa, kokoelmassa tai muistoesineenä säilyttämistä varten tai työhön, missä se on välttämätön. Erityisen painavista syistä aselupa voidaan antaa sellaiseen naamioituun ampuma-aseeseen tai aseeseen, joka ei muistuta ampuma-asetta. (Ampuma-aselaki 44 §)

4.3 Aseluvan myöntäminen

”Aselupa on ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen tai aseeseen osan hallussapitoon oikeuttava lupa. Aselupa voidaan liittää oikeus ampuma-aseen tai aseeseen osan hankkimiseen (hankkimisoikeus) taikka ampuma-aseen tai aseeseen osan valmistamiseen tai muuntamiseen yksityiseen tarkoitukseen (yksityinen valmistusoikeus).” (Ampuma-aselaki 42 §)

Kun aselupa myönnetään, siitä annetaan hakijalle aselupa-asiakirja. Aselupa-asiakirjasta käy ilmi ampuma-aseen tiedot, aseluvan voimassaoloaika, aseluvan haltijan tiedot, luvan myöntänyt viranomainen, aseluvan numero sekä mahdolliset aselupaa koskevat ehdot. Hakijalle ei toimiteta erillistä päätöstä tai valitusosoitusta, kun hakemus hyväksytään sellaisenaan.

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan aselupa myönnetään toistaiseksi, ellei ole erityistä syytä määrätä sitä määräajaksi. Aselupaan liitettävä hankkimisoikeus tai yksityinen valmistusoikeus myönnetään kuitenkin enintään vuodeksi tai erityisestä syystä kahdeksi vuodeksi. Hankkimisoikeus tai yksityinen valmistusoikeus raukeaa, jos hakija ei määräajassa hanki, valmista tai muunna ampuma-asetta. Tämän jälkeen hakemus on palautettava 30 päivän kuluessa poliisilaitokselle ja henkilön on haettava lupaa uudestaan.

Metsästyksen, ampumaurheiluun, ampumaharrastukseen, näytökseen, kuvaukseen tai muuhun vastaavaan näytökseen haettavaan pistooliin, pienoispistooliin, revolveriin tai pienoisrevolveriin aselupa myönnetään viideksi vuodeksi. Tämä siis silloin, kun kyseessä on henkilön ensimmäinen aselupa. Jos aseluvan haltija hankkii viiden vuoden aikana muita edellä mainittuja ampuma-aseita, myönnetään niihin aselupa ensimmäisen aseluvan voimassaolon mukaisesti. Viiden vuoden jälkeen aselupa edellä mainittuihin ampuma-aseisiin myönnetään toistaiseksi. (Ampuma-aselaki 42 b §)

Työtehtäviä varten aselupa myönnetään viideksi vuodeksi ja se on voimassa siihen asti, kun luvanhaltija toimii työtehtävässä. Viiden vuoden jälkeen aselupaa on haettava uudestaan. (Ampuma-aselaki 42 b §)

Aselupa 15-17 vuotiaan huollettavan hallussa pitämien ampuma-aseiden säilyttämistä ja kuljettamista varten myönnetään enintään siihen asti, kunnes rinnakkaisluvanhaltija täyttää 19 vuotta. Aselupaa ei myönnetä sellaisenaan, vaan siihen lisätään ehto, minkä mukaan luvanhaltija ei saa ampuma-aseella. Kyseessä on tilanne, jossa luvanhaltijalla ei ole hyväksyttävää syytä ampuma-aseen käyttämiseen ja hallussa pitämiseen. Hän voi kuitenkin kuljettaa ja säilyttää huollettavan hallussa pitämiä ampuma-aseita. (Ampuma-aselaki 42 b §)

Aselupa-asiakirja tai rinnakkaislupa-asiakirja oikeuttavat hankkimaan ja pitämään hallussa myös patruunoita, jotka soveltuvat käytettäväksi hankittavaan ampuma-aseeseen. Jos ampuma-asetta on tarkoitus säilyttää kokoelmassa tai muistoesineenä, siihen voidaan lisätä ehto, ettei aseluvan haltija saa hankkia tai hallussa pitää ampuma-aseeseen soveltuvia patruunoita. (Ampuma-aselaki 61 §)

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan ampuma-aseen yksilöintitiedot on aina ilmoitettava ja ampuma-ase on tarvittaessa esitettävä poliisille. Tiedot on mahdollista ilmoittaa myös sähköisesti. Ulkomailta hankittu, yksityisesti valmistettu tai muunnettu ampuma-ase tulee aina näyttää henkilökohtaisesti poliisille 30 päivän kuluessa hankkimisesta, muuntamisesta tai valmistamisesta.

4.4 Aseluvan raukeaminen ja peruuttaminen

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan aselupa ja sitä koskeva rinnakkaislupa raukeaa, jos:

- Ampuma-ase tai aseosa luovutetaan pysyvästi toiselle
- Ampuma-ase, aseosa tai patruunat tuomitaan valtiolle menetetyksi
- Ampuma-ase tai aseosa on tehty pysyvästi toimintakelvottomaksi
- Aseluvan haltija kuolee tai yhteisö tai säätiö lakkautetaan
- Aseluvan haltijan huollettavan hallussa pitämien ampuma-aseiden, aseosien ja patruunoiden kuljettamista ja säilyttämistä koskeva rinnakkaislupa päättyy
- Rinnakkaislupa raukeaa, jos aselupa raukeaa tai peruutetaan

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan aselupa peruutetaan, jos:

- Aseluvan haltijan sitä pyytää
- Huoltajat peruvat huollettavan hallussa pitämien ampuma-aseiden, aseosien ja patruunoiden säilyttämistä ja kuljettamista koskevan suostumuksen
- Aseluvan haltija tai valtio peruu rinnakkaislupaa koskevan suostumuksen

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan aselupa voidaan perua, jos:

- Aseluvan haltija on syyllistynyt väkivaltaista käyttäytymistä osoittavaan rikokseen, huumausaine rikokseen, törkeään ampuma-aserikokseen, ampuma-aserikokseen, ampuma-aserikkomukseen tai muuhun rikokseen, joka osoittaa hänet sopimattomaksi
- Aseluvan haltija on rikkonut aselupaehdoja tai muuten osoittanut piittaamattomuutta ampuma-aseita, aseosia ja patruunoita koskevaa lainsäädäntöä kohtaan
- Aseluvan haltijaa voidaan pitää terveydentilan, elämäntavan tai käyttäytymisen perusteella sopimattomana

- Yhteisön tai säätiön asevastaava on rikkonut ampuma-aselain ja sen nojalla annettuja säännöksiä tai hän on osoittanut piittaamattomuutta ampuma-aseita, aseiden osia ja patruunoita koskevaa lainsäädäntöä kohtaan
- Yhteisö tai säätiö ei täytä enää sille asetettuja edellytyksiä
- Aseluvan haltija on lopettanut ampuma-aseiden kantamisen tai aseluvan haltija ei ole osoittanut käyttävänsä ampuma-asetta hyväksyttävään käyttötarkoitukseen tai ampuma-ase ei ole enää välttämätön työssä
- Ampuma-ase on kadonnut tai varastettu

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan asevastaavan hyväksyntä raukeaa, jos asevastaava kuolee, yhteisö tai säätiö on lakannut olemasta, sitä pyydetään tai asevastaava syyllistyy rikokseen, hänen terveydentilassa tapahtuu muutoksia tai hän rikkoo lupaan liittyviä ehtoja.

Ampuma-asekouluttajan hyväksyntä raukeaa sitä pyydetessä, ampuma-asekouluttajan kuollessa, hyväksyntää hakenut yhdistys on lakannut olemasta tai ampuma-asekouluttaja rikkoo hyväksymispäätöksen ehtoja tai rajoituksia, hän ei enää ole yhdistyksen jäsen tai sen palveluksessa, hän syyllistyy johonkin rikokseen, hänen terveydentilassa tapahtuu muutoksia tai hän rikkoo lupaan liittyviä ehtoja. (Ampuma-aselaki 67 b §)

Asekeräilijäksi hyväksyminen raukeaa sitä pyydetessä, asekeräilijän kuollessa tai jos yhteisö tai säätiö on lakannut olemasta. (Ampuma-aselaki 68 §)

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan aselupaa ei peruuteta, jos aseluvan haltija, asevastaava tai asekeräilijä oma-aloitteisesti ilmoittaa poliisille luvattomasta ampuma-aseesta, aseiden osista tai patruunoista. Tarvittaessa aseluvan peruuttamisen sijasta voidaan antaa varoitus, jos aseluvan peruuttaminen olisi olosuhteisiin nähden kohtuutonta. Ampuma-asekouluttajalle annetusta varoituksesta on ilmoitettava kouluttajaksi hyväksyntää hakeneelle yhdistykselle.

4.5 Ampuma-aseiden haltuun ottaminen

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan poliisi voi tarvittaessa ottaa aseluvan haltijalta ampuma-aseet väliaikaisesti poliisin haltuun. Tyypillisemmin kyseessä on tilanne, missä epäillään ampuma-aseiden väärinkäyttöä tai niihin liittyvän aseluvan peruuttaminen on pantu vireille. Poliisin on tehtävä päätös toimenpiteistä haltuun otettujen ampuma-aseiden osalta 14 päivän kuluessa tai ampuma-aseet on palautettava takaisin haltijalle. Ampuma-aseiden haltuunottoon riittää, että syytä epäillä kynnys täyttyy. Väliaikainen haltuunotto päätös on voimassa

enintään kolme kuukautta ja sitä voidaan erityisestä syystä jatkaa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan. Väliaikaisen haltuunotto päätöksen voimassaolon aikana on tehtävä seuraavia toimenpiteitä:

- Ampuma-asetta, aseiden osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia koskeva lupa on peruutettava
- Poliisin on tehtävä päätös kuolinpesään kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten haltuunotosta
- Luvanhaltijalle on annettava varoitus ja haltuun otetut esineet on palautettava hänelle tai haltuun otetut esineet on palautettava luvanhaltijalle tai sille, jonka hallussa kuolinpesän omaisuus on

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan haltuunotto päätös on tehtävä, jos aselupa peruutetaan tai se raukeaa. Päätös on tehtävä myös silloin, kun aseluvan haltija oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille luvattoman ampuma-aseen. Jos ampuma-aseet takavarikoidaan pakkokeinoin perusteella tai ne tuomitaan valtiolle menetetyksi, niistä tehty haltuunotto päätös raukeaa. Perusteet ampuma-aseiden haltuunotolle on kerrottava aseluvan haltijalle tai rinnakkaisluvalla hallussa pidettyjen ampuma-aseiden hallussapitoluvan haltijalle. Haltuunotosta on tehtävä pöytäkirja tai merkintä johonkin muuhun asiakirjaan. Haltuun otettujen ampuma-aseiden osalta niihin liittyvät aseluvat lakkaavat olemasta voimassa ja aselupa-asiakirja on viipymättä toimitettava poliisille. Jos poliisi on väliaikaisesti haltuun ottanut rinnakkaisluvan nojalla hallussa pidettäviä ampuma-aseita tai aseiden osia, pysyvät muut ampuma-asetta koskevat aseluvat tai rinnakkaisluvut edelleen voimassa.

Ampuma-aselain (1/1998) mukaan poliisi voi luovuttaa haltuun otetut ampuma-aseet kolmen kuukauden kuluessa omistajan ilmoittamalle tai hyväksymälle aseluvan haltijalle. Määräaikaa voidaan jatkaa erityisestä syystä enintään kolmella kuukaudella. Luvattomat ampuma-aseet voidaan luovuttaa niiden omistajalle, vaikka hänellä ei olisi oikeutta hallussapitoon. Rinnakkaisluvan nojalla hallussa pidetty ampuma-ase voidaan palauttaa aseluvan haltijalle, jos siitä ei aiheudu vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Tarvittaessa päällystään kuuluva poliisimies voi tehdä päätöksen ampuma-aseiden hävittämisestä.

Aselupia peruutetaan vuosittain noin 1000-3000. Poliisin tilastojen mukaan määrä on ollut vähenemään päin, tosin vuonna 2015 määrä oli taas kasvanut. Seuraava taulukko kuvastaa

aselupien peruuttamisten määrää vuosina 2010-2015. (Poliisihallitus / Asehallinto: Asetilastot 2010-2015 12/2015)

Peruuttamiset (lkm)	2010	2011	2012	2013	2014	01-12/2015
Koko maa	3 245	2 711	2 370	1 405	924	2747

Ampuma-aseiden haltuunottoja poliisi tekee vuosittain noin 1000. Määrä on pysynyt lähes samana eikä niiden määrässä ole tapahtunut suuria muutoksia. Seuraava taulukko kuvastaa poliisin tekemien ampuma-aseen haltuunottojen määrää vuosina 2010-2015. (Poliisihallitus / Asehallinto: Asetilastot 2010-2015 12/2015)

Haltuunotot (lkm)	2010	2011	2012	2013	2014	01-12/2015
Koko maa	1 659	1 580	1 432	1 428	1 389	1365

Rikosoikeudellisista seuraamuksista säädetään sekä ampuma-aseissa että Rikoslaisissa. Ampuma-aselain (1/1998) perusteella voidaan tuomita ampuma-aserikkomuksesta, jos aseluvan haltija rikkoo ampuma-aselain säännöksiä. Ampuma-aserikoksista säädetään rikoslaisissa.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Aselupahaastattelun toteuttaminen Jyväskylän lupavalvontayksikössä

Jyväskylän lupavalvontayksikössä aselupahaastattelut perustuvat tällä hetkellä Poliisihallituksen julkaisemaan ohjaavaan kirjeeseen POL-2017-41586, mikä on lähetetty marraskuussa 2017 valtakunnallisesti poliisilaitoksille- ja asemille. Mitään virallista ohjetta Poliisihallitus ei ole julkaissut. Ohjaavassa kirjeessä on kuitenkin selkeästi eroteltu ne henkilöt, jotka tulisi haastatella poliisin toimesta aselupaa haattaessa. Ensimmäiseen ja toiseen haastateltavaan ryhmään kuuluvat kaikki ensimmäistä aselupaa tai käsiasetta hakevat henkilöt. Mielestäni juuri näiden henkilöiden haastateleminen on perusteltua ja järkevää. Myös poliisin näkökulmasta on selvästi olennaista, että juuri näiden ryhmien edustajat tulisi jatkossakin haastatella henkilökohtaisesti poliisin toimesta. Uutena ryhmänä haastateltavaksi on tullut sellaiset henkilöt, jotka eivät ole hakeneet aselupaa 10 vuoden sisällä. Tämä on lisännyt haastateltavien henkilöiden määrään ainakin jonkin verran.

Selkeästi yleisimmät syyt aseluvan hakemiselle on metsästys- tai harrastustarkoitus. Suurin osa haastatteluista koskeekin juuri näihin tarkoituksiin haettavia aselupia. Lisäksi kyseessä voi olla muistoesineperusteella haettava aselupa, kaasusumutinlupa tai aseenkäsittelylupa. Nämä kolme eivät kuitenkaan ole kovin yleisiä tapauksia, missä aselupaa hakeva haastatellaan.

Jyväskylän lupavalvontayksikössä työskentelevän ylikonstaapeli Sari Pöntisen (2018) mukaan käsiaseiden osalta poliisilla on aiemmin ollut tiukempi linja, mutta nykyään niiden osalta on siirrytty samalle linjalle kuin muidenkin ampuma-aseiden kanssa. Aiemmin käsiaseen luvan hakijat haastateltiin viiden vuoden välein. Nykyään heidät haastatellaan, kun kyseessä on henkilön ensimmäinen käsiase tai hän ei ole hakenut aselupaa tai sen uudistamista 10 vuoden sisällä.

Aselupahaastattelun merkitys aselupa prosessissa on merkittävä. Siinä nähdään henkilö kasvotusten ja pystytään keskustelemaan haettavasta ampuma-aseesta tarkemmin. Jos henkilö hakee esimerkiksi metsästykseseen ampuma-asetta, on tarpeen selvittää hakijan tieto metsästyksestä sekä onko hakijalla metsästyskorttia. Tarpeen on selvittää myös henkilön taito käsitellä ampuma-aseita ja esimerkiksi sitä, onko henkilö tietoinen ampuma-aselain mukaisesta ampuma-aseiden säilyttämisestä ja kuljettamisesta.

Haastattelujen määrä vaihtelee selkeästi vuodenajasta riippuen. Vuoden alku on selkeästi hiljaisinta aikaa, kun verrataan esimerkiksi kesäaikaan. Tämä johtuu siitä, että metsästysaika alkaa syksyllä jolloin moni hakee aselupaa loppukesästä. Aselupia harrastustarkoitukseen haetaan taas yleensä keväällä, kun lumet sulavat ja ratakausi alkaa. Keskimääräinen haastattelujen määrä vaihtelee siis suuresti, mutta yleisesti voidaan puhua muutamasta kymmeneen haastatteluun kuukaudessa. Tosin nyt kun haastateltavaksi on tullut henkilöitä, jotka eivät ole hakeneet tai uudistaneet aselupia 10 vuoteen niin haastateltavia on jo tässä vaiheessa noin kymmenen viikossa. Tämä määrä tulee todennäköisesti vielä nousemaan tulevaisuudessa, joka tarkoittaa kuukaudessa olevien haastattelujen määrän nousevan noin 20-40.

5.1.1 Kutsuminen haastatteluun

Kun poliisi on tehnyt päätöksen henkilön haastattelemisesta, hänet kutsutaan tulemaan poliisilaitokselle- tai asemalle henkilökohtaisesti. Jyväskylän lupavalvontayksikössä tämä hoituu siten, että henkilö jättää ensin aselupahakemuksen henkilökohtaisesti poliisilaitokselle- tai asemalle. Hakemus menee tämän jälkeen valmistelijalle, joka tarkistaa hakemuksen ja sen mukana olevat liitteet. Näiden perusteella tarvittaessa valmistelija soittaa henkilölle ja sopii haastatteluajan.

Jyväskylän lupavalvontayksikössä käytössä on niin sanottu vastuutaulukko, jonka mukaan valmistelija jakaa haastattelut tietyille poliisille. Vastuutaulukon mukaan jokainen poliisi on vuorollaan vastuussa hoitamaan aselupia koskevia asioita ja näin ollen hänelle tulee kyseisen viikon aselupahaastattelutkin.

5.1.2 Haastatteluun valmistautuminen

Samoin kuin ennen poliisikuulusteluakin myös ennen aselupahaastattelua siihen valmistaudutaan etukäteen. Ilmeisen selvää on se, että haastatteluun valmistautuminen aloitetaan tutustumalla aselupaa koskevaan hakemukseen. Hakemuksesta katsotaan esimerkiksi hakijan henkilötiedot sekä haettavan aseiden tiedot. Yleisesti jo hakemuksen perusteella voidaan päätellä, voidaanko kyseistä aselupaa myöntää. Aselupa hakemuksen lisäksi hakija on täyttänyt perustelulomakkeen, jossa hän perustelee omin sanoin hakemustaan. Myös tähän perustelulomakkeeseen haastattelija tutustuu ennen hakijan kuulemistä.

Kun hakemukseen on tutustuttu, käydään läpi poliisin käytössä olevat rekisterit. Rekistereistä katsotaan muun muassa sitä, onko hakijalla ampuma-aseita ennestään tai onko hän ollut joskus poliisin kanssa tekemisissä. Jos rekistereistä löytyy juttuja niin niitä tarvittaessa tutkitaan tarkemmin. Tarkastettaessa rekistereitä katsotaan myös arkistossa olevat jutut eli sellaiset, joista tuomio on jo tullut. Joskus saatetaan myös etsiä hakijan nimellä googlesta, jolloin poliisille saattaa tulla tietoon jotain hakijan käyttäytymiseen tai muuhun aseluvan myöntämiseen vaikuttavaa tietoa.

Tarkastuksen jälkeen haastatteliija tietää hakijan entisyyden ja millainen henkilö on tulossa haastateltavaksi. Haastattelusta tulee molemmille osapuolille miellyttävä, kun haastatteluun on valmistauduttu etukäteen hyvin. Valmistautumisen avulla haastatteliija tietää juuri ne asiat, mistä hakijan kanssa tulee haastattelussa keskustella.

5.1.3 Työturvallisuus

Puhuttaessa työturvallisuudesta liittyen aselupahaastatteluihin niin sitä ei oikeastaan ole huomioitu mitenkään. Jyväskylän lupavalvontayksikön tilat eivät ole työturvallisuuden kannalta kovinkaan hyvät. Tosin, rikosylikonstaapeli Jarmo Hännisen (2018) mukaan aselupa asioissa lähdetään liikkeelle luottamusperiaatteella. Jos henkilö hakee aselupaa eikä rekisterimerkintöjen perusteella ole mitään syytä epäillä henkilöä uhkaavaksi niin jonkin asteinen luottamus siellä pohjalla jo on.

Aselupahaastatteluun tuleville on mahdollista tehdä normaaliin tapaan turvallisuustarkastus, mutta käytännössä sitä ei tehdä. Aselupa asiointi Jyväskylän lupavalvontayksikössä ei poikkea muusta asiakaskäynnistä kuten esimerkiksi passin hakemisesta. Ylikonstaapeli Sari Pöntisen (2018) mukaan aselupa-asiat ovat asiakkaan näkökulmasta positiivisia asioita, jossa heillä on mahdollisuus saada lupa johonkin. Vertailuna esimerkiksi yleisemmin poliisille tulevat työtehtävät, missä poliisi kieltää tai rajoittaa ihmisiltä jotakin.

Yhtään tilannetta Jyväskylän lupavalvonta yksikössä ei ole ollut, jossa poliisin työturvallisuus olisi ollut uhattu. Tämä mielestäni kertoo juuri siitä, että asiointi aselupa asioihin liittyen on positiivinen kokemus asiakkaan näkökulmasta. Aselupahaastatteluissa on saatettu kertoa asiakkaalle, että poliisi pyytää lääkärinlausuntoa ennen aselupaa koskevan päätöksen tekemistä. Näissäkin tilanteissa asiakas on ollut ymmärtäväinen eikä mitään välikohtausta ole koskaan tullut. Tietysti on aina muistettava perustella toimenpiteet asiakkaalle, mieluiten jo itse haastattelun yhteydessä.

5.1.4 Haastattelutilanne

Jyväskylän lupavalvontayksikössä aselupahaastattelut suorittaa poliisi. Sama koskee koko Sisä-Suomen poliisilaitoksen aluetta. Muilla alueilla siviilivirkailijat tekevät aselupaa koskevia haastatteluja, mutta Sisä-Suomen poliisin alueella tilanne on vielä tällä hetkellä se, että poliisi haastattelee. Mitään keskustelua siviilivirkailijoiden tekemistä haastatteluista ei ole käyty. Tuleeko tilanne sitten muuttumaan, jää nähtäväksi.

Haastattelussa on läsnä pääsääntöisesti vain haastattelija ja haastateltava. On kuitenkin myös sellaisia tilanteita, missä haastattelija on ollut epävarma päätöksen suhteen. Tällöin on tehty esimerkiksi kollegan kanssa suunnitelma siitä, että haastattelu toteutetaan uudestaan toisen poliisin kanssa. Tällaiset tilanteet ovat kuitenkin harvinaisia.

Aselupahaastattelu eroaa tavanomaisesta kuulustelusta monellakin tapaa. Ensinäkin aselupahaastatteluissa asia on tullut vireille asiakkaan puolelta, kun taas kuulusteluihin voi joutua tahtomattaankin. Alaikäisten kohdalla eroavaisuus tulee siinä, että heidät voidaan haastatella ilman vanhempien tai sosiaalityöntekijän läsnäoloa. Yleensä alaikäisten kohdalla on kyse siitä, että lapsi on hakemassa rinnakkaislupaa vanhempiensa aseisiin metsästystarkoituksessa. Vanhemmat saattavat kyllä tuoda lapsen poliisilaitokselle- tai asemalle, mutta he pääsääntöisesti odottava aulassa haastattelun ajan. Saattaa kuitenkin olla tilanteita, että syystä tai toisesta vanhemmat ovat mukana haastattelussa. Tästä huolimatta keskustelu käydään lapsen kanssa.

Toisin kun voisi luulla, aselupahaastatteluihin ei mukaan tarvitse muuta ottaa kuin henkilöllisyystodistus. Joskus on saatettu kelpuuttaa myös ajokortti, vaikka se ei olekaan virallinen henkilöllisyystodistus. Mitään muuta ei asiakkaan tarvitse mukaansa ottaa. Tämä edellyttää sitä, että hän on toimittanut kaikki tarpeelliset liitteet hakemuksen jättämisen yhteydessä. Jos nämä tarvittavat liitteet tai osa niistä on jäänyt toimittamatta, voi ne tarvittaessa luovuttaa poliisille haastattelun yhteydessä.

Aselupahaastatteluihin on Jyväskylän lupavalvontayksikössä varattu aikaa noin puoli tuntia. Haastattelun kesto riippuu pitkälti siitä, millainen haastateltava on tulossa. Jos kyseessä on esimerkiksi henkilön ensimmäinen ampuma-ase, niin puolituntia menee haastatteluun helposti. Sama koskee tilanteita, missä haastateltava ei ole kovin puhelias ja haastateltava joutuu tekemään töitä sen eteen, että haastateltava vastaa kysymyksiin tarpeellisen kattavasti. Jos kyseessä on tavanomainen metsästysperusteella haettava ampuma-ase eikä

kyseessä ole henkilön ensimmäinen ampuma-ase, voi haastattelu kestää vain 15-20 minuuttia.

Uuteen kohderyhmään kuuluvan hakijan haastattelu, jossa aselupaa ei ole haettu tai uudistettu kymmeneen vuoteen, voi kestoaltaan olla huomattavasti keskivertoa lyhyempi. Yleensä haastattelutilanne koostuu lähinnä kuulumisten vaihdosta ja yleisestä keskustelusta. Haastattelijalle voi käydä heti selväksi, että henkilö harrastaa edelleen aktiivisesti esimerkiksi metsästäystä ja hän on hankkinut kerralla hyvät ampuma-aseet. Näin hänen ei ole tarvinnut hankkia uusia ampuma-aseita 10 vuoteen. Näiden henkilöiden kohdalla haastattelu voi olla ohitse 10 minuutissa. Tässäkin ryhmässä voi tosin tulla vastaan niitä henkilöitä, joista poliisille tulee epävarma tunne. Tällöin haastattelu voi heidän osaltaan kestää sen puolituntia tai ylikin.

Aselupahaastattelun tekemiseen ei ole olemassa mitään valtakunnallista ohjeistusta. Haastattelut ovat tapana suorittaa haastattelijan parhaaksi näkemällään tavalla. Jyväskylän lupavalvontayksikössä on kuitenkin käytössä eräänlainen haastattelurunko liittyen metsästäys- ja harrastustarkoituksessa haettavaan aselupiin. Haastattelurunkoon on kerätty peruskysymyksiä haastateltavalle esitettäväksi ja sitä hyödynnetään aselupaa hakevien haastatteluissa.

Haastattelurungon perusteella suoritettu aselupahaastattelu alkaa aina henkilöllisyyden varmentamisella. Tämän jälkeen keskustellaan haettavasta ampuma-aseesta. Haastatteliija on etukäteen jo perehtynyt hakemuksen sisältöön, joten haettavasta ampuma-aseesta on helpompi keskustella. Tietysti tähän liittyen keskustellaan myös siitä, mihin sitä ampuma-asetta haetaan. Metsästyksen liittyvissä aselupahaastatteluissa tärkeää on kysyä metsästyskortin ja riistahoitomaksun suorittamisesta. Metsästyskortin ja riistahoitomaksu suorittaminen on nimittäin edellytys sille, että aselupa voidaan myöntää metsästäystarkoitukseen. Lisäksi keskustellaan henkilön tietämyksestä siitä, mihin tarkoitukseen hän ampuma-asetta hakee ja onko haettava ampuma-ase käyttötarkoitukseltaan sopiva siihen.

Kun haastattelussa on aluksi keskusteltu hakemuksesta ja haettavasta ampuma-aseesta, siirrytään elämäntilannetta ja käyttäytymistä koskevaan osioon. Tässä vaiheessa haastattelua henkilöltä kysytään alkoholinkäyttöön ja terveydentilaan liittyvistä asioista. Henkilön vastauksista riippuen häntä pyydetään tarvittaessa toimittamaan lääkärinlausunto ennen aseluvan myöntämistä.

Käyttäytymiseen liittyen keskustellaan henkilön elämäntilanteesta ja tulevaisuuden suunnitelmista. Jotkut haastateltavat voivat kokea tämän jopa epämiellyttäväksi, kun he joutuvat kertomaan esimerkiksi perhetilanteestaan. Taustalla voi olla muun muassa avioero, joten sen vaikutuksista henkilön elämään on syytä keskustella. Lisäksi henkilöltä kysytään tulevaisuuden suunnitelmista, ajatuksia elämästä, koulutuksesta ja työssä käymisestä. Jos ennen haastattelua on selvinnyt, että haastateltava on ollut poliisin kanssa aiemmin tekemisissä, voidaan niistä tapahtumista keskustella esimerkiksi tässä vaiheessa.

Haastattelurungon mukaisessa haastattelussa kysytään myös tietyiltä osin ampuma-asealasia koskevista säännöksistä. Kysymyksessä on yleensä ampuma-aseiden säilyttämiseen ja kuljettamiseen liittyvät säännökset, joita saatetaan käydä osittain läpi myös metsästystutkintokurssilla. Haettavaan ampuma-aseeseen liittyen saatetaan haastateltavalta kysyä varoetäisyyksistä. Haastateltavalta kysytään esimerkiksi sitä, kuinka kauaksi pitää tausta varmistaa ennen laukausta. Tähän liittyen voidaan kysyä haastateltavan tietämystä siitä, mihin asti ammuttu luoti menee ennen kuin se pysähtyy.

Haastattelun lopussa voidaan vielä keskustella jostain muusta aselupaan liittyvistä asioista. Jotkut haastattelijat sanovat haastattelun lopuksi, että päätös aseluvasta tulee postitse kotiin. Toiset taas sanovat sen, mihin ratkaisuun he ovat asiassa tulleet. Tarvittaessa voidaan kertoa jatkotoimenpiteistä, jos sellaisia on tarpeen tehdä. Pääsääntöisesti selvissä tapauksissa haastateltavalle kerrotaan, että aselupa myönnetään ja lupa tulee postitse kotia. Jos haastattelun lopuksi on yhtään epävarma päätöksestä, tarpeen on sanoa päätöksen tulevan postitse. Näin haastateltavalle ei ainakaan tule kerrottua päätöksestä, mikä voikin olla eri kuin postitse kotia tullut.

Täytyy muistaa, että aselupahaastattelun tekemiseen on yhtä monta tapaa kuin on haastattelijoitakin. Kuitenkin tietyt asiat tulee selvittää. Haastattelun sisältöön vaikuttaa myös haastateltavan halukkuus puhua ja kertoa asioista. Jyväskylän lupavalvontayksikössä käytössä oleva haastattelurunko on yksi tapa muiden joukossa. Vaikka aselupahaastattelut tehdäänkin hieman eri tavalla poliisin eri toimipisteissä, niin niiden päämäärä on kuitenkin sama. Aselupahaastattelujen avulla poliisi selvittää haastateltavan soveltuvuutta ampuma-aseen hallussapitäjäksi.

5.1.5 Haastattelun jälkeen

Jos aselupahaastattelu myönnetään sellaisenaan, se toimitetaan liitteineen takaisin valmistelijalle. Valmistelija tulostaa tämän jälkeen aselupalomakkeen ja lähettää sen

hakijalle postitse kotiin. Aselupalomake oikeuttaa samalla hankkimaan luvan mukaisen ampuma-aseen. Poliisin tekemää aselupaa koskevaa päätöstä ei toimiteta asiakkaalle silloin, kun aselupa myönnetään sellaisenaan kuin sitä on haettu. Asiakkaan näkökulmasta hän ei saa erillistä päätöstä asiasta eikä hänelle toimiteta valitusosoitusta.

Jos poliisi päättää asettaa aselupaan ehtoja tai rajoituksia, toimitetaan asiakkaalle myös aselupapäätös. Päätöksen mukaan laitetaan valitusosoitus, minkä mukaan hän voi sitten hakea päätökseen muutosta hallinto-oikeudesta. Poliisin määrittämiä ehtoja ja rajoituksia on avattu tarkemmin lainsäädäntöä koskevassa osuudessa.

Poliisin tehdessä kokonaan kielteisen päätöksen asiassa, tiedoksianto menee saantitodistuksella. Ennen lopullisen päätöksen tekemistä hakijalta pyydetään lisäselvitystä asiasta. Pääsääntöisesti selvitys annetaan kirjallisessa menettelyssä, mutta se on mahdollista esittää myös suullisesti tulella poliisilaitokselle- tai asemalle. Selvityksen antamiselle on varattava tietysti tarpeeksi aikaa ja vasta sitten asiassa voidaan tehdä lopullinen päätös. Tämä päätös on hallinto-oikeuteen valituskelpoinen päätös, johon voi hakea muutosta 30 päivän kuluessa tiedoksisaannista.

Päätöksen jälkeen aselupahakemus ja siihen liittyvät asiakirjat arkistoidaan. Päätöksentekijä voi arkistoida tämän lisäksi sellaiset asiakirjat, jotka hän katsoo tarpeelliseksi. Muut aselupa hakemukseen ja -päätökseen liittyvät asiakirjat tuhoetaan.

5.2 Ampuma-aselain uudistuksen vaikutukset

Ampuma-aselain uudistuksen oletettiin tuovan muutoksia aselupahaastatteluihin ja niiden sisältöön. Nyt kun lakiuudistus on tullut voimaan, on huomattu, ettei mitään olennaisia muutoksia kuitenkaan tullut. Aselupahaastattelun merkitykseen ei ole tullut muutoksia eikä soveltuvuustestin poistuminen auttanut kohdentamaan poliisin resursseja hallituksen esityksen mukaisesti. Hallituksen esityksen mukaan soveltuvuustestin poistamisella oli tarkoitus auttaa poliisia kohdentamaan resursseja aselupahakemuksen ja siihen liittyvän haastattelun yksilöllisempään käsittelyyn.

Soveltuvuustesti ei voinut missään vaiheessa ainakaan Jyväskylän lupavalvontayksikössä poliisin resursseja. Henkilö ohjattiin tietokoneelle, missä hän omatoimisesti suoritti soveltuvuustestin ja tämän jälkeen testi tulostettiin. Soveltuvuustestin suorittamisen hoiti Jyväskylän lupavalvontayksikössä siviilivirkailija eli käytännössä poliisin resursseja siihen ei mennyt ollenkaan.

Jyväskylän lupavalvontayksikössä työskentelevien poliisien odotukset ennen ampuma-aselain uudistusta olivat, että aselupaa hakevan soveltuvuuden arviointiin panostetaan enemmän haastattelun avulla. Myös Poliisihallituksen suunnalta odotettiin ohjeistusta siihen, miten soveltuvuutta arvioitaisiin jatkossa aselupahaastattelussa. Mitään ohjeistusta ei kuitenkaan ole tullut. Ampuma-aselain uudistukseen liittyen on järjestetty myös koulutuksia, jotka sisälsivät kuulusteluopillisia näkökulmia. Nämä koulutukset ja niiden sisällöt eivät kuitenkaan liittyneet millään tavalla aselupiin tai ampuma-aseisiin.

Ampuma-aselain uudistus on vaikuttanut aselupahaastatteluiden määrään kasvavasti. Jyväskylän lupavalvontayksikössä haastattelujen määrä on selvästi tuplaantunut, mutta poliisin resurssit ovat edelleen samalla tasolla. Tämä on johtanut siihen, että haastattelujen laatu on lähinnä heikentynyt, kun niihin oli tarkoitus nimenomaan panostaa enemmän. Ennen ampuma-aselain uudistusta yhdellä poliisilla saattoi olla muutama aselupahaastattelu viikossa. Nyt näitä haastatteluja saattaa olla jopa 10 viikon sisällä ja nämäkin haastattelut tulisi pystyä suorittamaan yhdellä poliisilla yhtä laadukkaasti kuin ennenkin.

Ampuma-aselaki uudistuu jälleen 1.12.2018. Tuolloin ei kuitenkaan aselupahaastattelua koskevia uudistuksia ole tulossa, vaan uudistuksen koskevat lähinnä palvelujen sähköistämistä. Mitään valtakunnallista ohjetta tai määräystä uudistuneen ampuma-aselain mukaiseen aselupahaastatteluun ei ole tullut, eikä siihen ole odotettavissa mitään muutosta tällä hetkellä.

Ampuma-aselain uudistuksen ja soveltuvuustestin poistumisen tarkoituksena oli myös vähentää käyntiasiointia poliisilaitoksella- tai asemalla. Nyt käyntiasioinnin määrä on lähinnä lisääntynyt, koska haastateltavien hakijoiden määrä on lisääntynyt. Tosin, joulukuussa tulevan uudistuksen jälkeen asiointi muuttuu vielä enemmän sähköiseksi. Miten se tulee sitten vaikuttamaan asioinnin määrään, sitä ei vielä tiedä. Kuitenkin viimeistään tässä vaiheessa olisi toivottavaa, että Poliisihallitukselta tulisi valtakunnallinen linjaus tai ohjeistus koskien aselupahaastattelua sekä poliisin tähän käytettäviä resursseja. Tavoitteena on, että haastatteluiden osalta päästäisiin valtakunnallisesti yhdenmukaiseen toteuttamiseen.

5.3 Kehittämiskohteet

Koska ampuma-aselain uudistus ei täyttänyt niitä odotuksia mitä oli ennen sen voimaantuloa, löytyy aselupahaastattelujen toteuttamisesta kehitettäviä kohtia. Heti ensimmäisenä kehitysideana on puhuttu eräiden aselupahaastattelujen tekemisestä puhelimitse. Kyseessä olisi juuri tuo uusi ryhmä eli ne, jotka eivät ole hakeneet tai

uudistaneet aselupia 10 vuoden aikana. Jyväskylän lupavalvontayksikössä työskentelevät poliisit ovatkin ottaneet asian esille, mutta puhelimitse toteutettavaa haastattelua ei ainakaan vielä ole otettu käyttöön. Tällä hetkellä linjaus on se, että kaikki aselupahaastattelut tulee suorittaa tulemalla henkilökohtaisesti poliisilaitokselle- tai asemalle. Puhelimitse hoidettava kuulustelu kuitenkin vähentäisi poliisien työmäärää, joka muutenkin on tällä hetkellä kohtuuton käytettävissä oleviin resursseihin nähden. Lisäksi puhelinkuulustelu nopeuttaisi prosessia asiakkaan näkökulmasta eikä tämän tarvitsisi lähteä käymään henkilökohtaisesti poliisilaitoksella- tai asemalla.

On kuitenkin käynyt ilmi, että juuri tuon uuden ryhmän aselupahaastattelut ovat yleensä lähinnä kuulumisten vaihtoa. Tietysti täytyy olla sellainen tilanne, että ennen haastattelua ei ole tullut mitään sellaista esille, mikä vaatisi henkilökohtaista kuulemistä. Esimerkkinä poliisin rikostorjunta, missä puhelinkuulustelua on mahdollista käyttää selvissä ja pienissä rikoksissa. Miksei tätä menetelmää voisi siten hyödyntää myös lupavalvonnan puolella. Rikostorjunnan puolellakin puhelinkuulustelua käytetään selvissä ja pienissä rikoksissa. Jos lupavalvonnan puolella kyseessä on selkeä tapaus ja aseluvan myöntämiselle ei ole esteitä, voisi mielestäni haastattelun suorittaa ihan hyvin puhelimitse.

Jos puhelimitse suoritettava haastattelu ei tule onnistumaan tulevaisuudessa niin jotain tämän uuden haastateltavan ryhmän kanssa on keksittävä. Kun mietitään sitä, että nyt hiljaisena aikana voi Jyväskylän lupavalvonta yksikössä olla kiirettä hoitaa kaikkia aselupahaastatteluita niin entä sitten kiireisenä aikana. Kesä ja syksy on tulossa ja samoin alkaa taas metsästyskausi. Aselupahakemukset lisääntyvät ja Jyväskylän lupavalvontayksikön resurssit eivät tule riittämään kaikkien aselupaa hakevien haastattelemiseksi. Sama ongelma voi tulla eteen myös valtakunnallisesti muualla Suomessa. Jos resursseja ei pystytä lisäämään, voi kesäaikaan olla Jyväskylän lupavalvontayksikössä 20-30 aselupahaastattelua viikossa. Tämän hetken resursseilla aselupahaastatteluja ei pystytä toteuttamaan ainakaan kovin laadukkaasti.

Puheeksi tuli myös poliisien koulutus. Poliisi ei peruskoulutuksella tule saamaan selville sitä, jos henkilö haluaa aiheuttaa vaaraa hankkimalla ampuma-aseen. Ilman riittävää ja aiheeseen perehtyvää koulutusta puoli tuntia on kuitenkin suhteellisen lyhyt aika ja siinä on mahdollista onnistua huijaamaan poliisia niin halutessaan. Aselupahaastattelun kesto voisi mahdollisesti pidentää ja siihen tulisi panostaa tulevaisuudessa enemmän. Lisäksi poliisien koulutusta esimerkiksi psykologiasta tulisi lisätä. Koulutuksen laadulla ja monipuolisuudella

voitaisiin ennaltaehkäistä niitä tilanteita, joissa aseluvan myöntämisestä voi aiheuta muille ihmisille vaaraa.

Kehitettävien kohtien lisäksi on aselupahaastattelujen toteuttamisessa jotain hyvääkin. Edelleen ensimmäistä ampuma-asetta tai käsiasetta hakevat haastatellaan. Tämä on Jyväskylän lupavalvontayksikössä työskentelevien poliisien näkökulmasta hyvä juttu. Näin sen pitää minunkin mielestäni olla. Muutosten tulisikin koskea sellaisia henkilöitä, jotka ovat aseluvan saamisen jälkeen jatkaneet harrastusta aktiivisesti.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Tavoitteet ja toteutus

Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia aselupahaastattelujen toteuttamista Jyväskylän lupavalvontayksikössä. Tämän lisäksi tarkoituksena oli selvittää ampuma-aselain uudistuksen vaikutukset sekä mahdolliset kehittämiskohteet. Tutkimuksen aikana tutustuin ampuma-aseisiin ja niihin liittyviin aselupiin. Lisäksi tutustuin siihen, keille aselupahaastatteluja yleensä tehdään ja mitä niissä kysytään. Tutkimuksen avulla syvensin tietojani poliisin lupahallinnon työtehtävistä ja tämän hetken tilanteesta Jyväskylän lupavalvontayksikössä.

Kehittämisehdotuksiakin tuli ilmi haastateltuani kahta Jyväskylän lupavalvontayksikössä työskentelevää poliisia. Kiitokset heille, sillä ilman heitä ei tämän tutkimuksen valmistuminen olisi ollut mahdollista. Tutkimuksen toteutin laadullisena tutkimuksena, jolloin pääsin hyödyntämään tiedonhankintamenetelmänä juuri ihmistä itseensä.

Mielestäni valitsemani tutkimusmenetelmä oli onnistunut. Jos olisin tukeutunut pelkästään numeraalisiin ja kirjalliseen tiedonhankintamenetelmään, voisivat tutkimuksen tulokset olla toisenlaiset. Mielestäni se, että ihmiset kertovat itse mielipiteensä on luotettavin keino saada tietoa. Näin pystyn tuomaan esille keräämäni tiedon ilman, että tuon esille pelkästään omia näkökulmiani ja mielipiteitäni.

Tutkimuksessa saamani tulokset olivat mielestäni onnistuneet, vaikka aselupahaastatteluihin ja niiden toteuttamiseen ei tullutkaan kaivattua muutosta. Tutkimukseni avulla selvisi kuitenkin kipukohtia, joihin mielestäni tulisi valtakunnallisesti tehdä muutoksia. Tutkimustani voisi hyödyntää aselupahaastattelujen toteuttamisen parantamisessa. Mielestäni olisi aiheellista pysähtyä miettimään toimenpiteitä, joilla voitaisiin helpottaa poliisin resursseja lupavalvontayksiköissä. Näin voisimme onnistua kohdentamaan resursseja sinne, missä niiden kohdentaminen on tarkoituksenmukaista.

Tutkimus on myös eräänlainen tietopaketti niille, jotka ovat kiinnostuneita aselupahaastatteluista. Se kertoo haastattelun tarkoituksesta, toteuttamisesta ja toimenpiteistä haastattelun jälkeen. Se tuo myös ilmi lainsäädännöllisen näkökulman aselupiin sekä kertoo poliisin toimivallasta niihin liittyen.

Olen syventänyt ja kehittänyt ammattitaitoani tutkimuksen avulla. Lisäksi olen päässyt kehittämään vuorovaikutustaitojani. Tämän tutkimuksen jälkeen voisi olla aiheellista tutkia laajemmin ampuma-aselain vaikutuksia. Varsinkin, kun ampuma-aselaki on jälleen uudistumassa loppuvuodesta 2018. Olisi mielenkiintoista nähdä, millä tavoin uudistukset vaikuttavat kokonaisuudessaan aselupiin sekä niiden toteuttamiseen valtakunnallisesti.

6.2 Luotettavuus

Tutkimuksen aikana voimaan tullut ampuma-aselain ensimmäinen uudistus ei ole ollut voimassa kuin muutaman kuukauden tutkimuksen valmistuttua. Näin ollen kaikkia sen vaikutuksia on vaikea arvioida vielä tässä vaiheessa. Kuitenkin on käynyt selväksi se, että se on tuonut poliisille lisää haastateltavia aselupahakemuksiin liittyen. Se on lisännyt asiakaskäyntiä poliisilaitoksella- tai asemalla, kun tarkoituksena oli kuitenkin vähentää sitä.

Tutkimuksen olin toteuttanut ainoastaan Jyväskylän lupavalvontayksikköön, joten muiden poliisilaitosten- tai asemien tilannetta on vaikea arvioida. On kuitenkin selvää, että Jyväskylän lupavalvontayksikössä kaivataan muutoksia ja pian.

Tietysti olisi ollut mahdollista toteuttaa haastattelut myös Tampereen poliisilaitokselle, mutta tällöin parempi vaihtoehto olisi voinut olla esimerkiksi puolistrukturoitu lomakehaastattelu. Olisihan tällä tavalla tullut selville koko Sisä-Suomen poliisilaitoksen alueen tämän hetkinen tilanne aselupahaastattelujen osalta. Halusin kuitenkin käyttää tiedonhankintamenetelmänä haastatteluita ja näin ollen päädyin tekemään haastattelut pelkästään Jyväskylän lupavalvontayksikköön.

Tutkimuksen tulokset olen esittänyt haastateltavien näkökulmasta. Haastatteluihin olin laatinut valmiit kysymykset, joihin haastateltavat ovat voineen vastata vapaasti. Nämä vastaukset olen pyrkinyt tuomaan esille välttämällä oman mielipiteeni esille tuomista ja näin pyrkinyt objektiivisuuteen. Tietysti tutkimukseni sisältää myös omia johtopäätöksiäni, mutta niiden on tarkoitus erottua haastateltavien kertomista näkökulmista ja ajatuksista.

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti 2011: Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere, Vastapaino.

Ampuma-aselaki 9.1.1998/1, luettavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980001#L5P45c-2>. Luettu 20.1.2018.

Ampuma-aseasetus 27.2.1998/145, luettavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980145>. Luettu 20.1.2018.

Eläinsuojelulaki 4.4.1996/247, luettavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960247>. Luettu 23.1.2018.

Euroopan Unionin ampuma-asedirektiivi 2017/853, luettavissa:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017L0853&from=EN>. Luettu 23.1.2018.

Hakala, Juha 2004: Opinnäytetyöopas ammattikorkeakouluille. Helsinki, Gaudeamus.

Hallintolaki 6.6.2003/434, luettavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>. Luettu 20.1.2018.

Hallintolainkäyttölaki 26.7.1996/586, luettavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960586>. Luettu 20.1.2018.

Hallituksen esitys 183/1997 vp, luettavissa:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_183+1997.pdf. Luettu 23.1.2018.

Hallituksen esitys 72/2002 vp, luettavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2002/20020072.pdf>. Luettu 23.1.2018.

Hallituksen esitys 106/2009 vp, luettavissa:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_106+2009.pdf. Luettu 23.1.2018.

Hallituksen esitys 266/2016 vp, luettavissa:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_266+2016.aspx. Luettu 20.1.2018.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009: Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki, Tammi.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008: Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki, Gaudeamus.

Holopainen, Sanna 2015: Ampuma-aselain uudistusten vaikutukset ampuma-aselupakäsittelijöiden näkökulmasta. Turun ammattikorkeakoulu. Ylempi AMK-opinnäytetyö.

Kaisla, Mari 2014: Ampuma-aseluvan peruuttaminen. Vaasan ammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Kastemäki, Lauri 2017: Ampuma-aselupien peruutusharkinta: Muistio poliisille sekä poliisiopiskelijoille ampuma-aseiden poisotosta. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa, luettavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030761>. Luettu 23.1.2018.

Metsästyslaki 28.6.1993/615, luettavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930615#L2P17>. Luettu 23.1.2018.

Poliisihallituksen ohjaava kirje POL-2017-41586.

Poliisihallituksen ohje 2020/2011/4045.

Poliisihallitus / Asehallinto – Asetilastot 2010-2015 12/2015, luettavissa:

https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/54589_Asetilastot_2010-2015.pdf?20e754638b41d588. Luettu 23.1.2018.

Poliisilaki 872/2011, luettavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110872>. Luettu 23.1.2018.

Poliisitoimintayksikkö, lupahallinto: Poliisin lupahallinnon toimintaa kuvaavia tilastoja 05/2017, luettavissa:

https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/64074_Poliisi-fi_tilastot_07062017.pdf?e842d65e7106d588. Luettu 23.1.2018.

Pöyry, Milla 2014: Ampuma-aselain uudistukset. Vaasan ammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Rikoslaki 19.12.1889/39, luettavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>. Luettu 23.1.2018.

Sisäministeriön julkaisu 1/2017, Poliisin lupahallintostrategia 2017-2021, luettavissa:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79145/SM_01_2017_Poliisin_lupahallintostr.pdf?sequence=1. Luettu 23.1.2018.

Suoranta, Juha 1998: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere, Vastapaino.

Sari Pöntinen & Jarmo Hänninen, 2018: Henkilöhaastattelut Jyväskylän lupavalvontayksikköön.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2002: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki, Tammi.

Ylen, Minna 2017: Starttiaseiden lupakäytännöt Suomessa. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

LIITTEET

LIITE 1

Teemahaastattelun pohja:

1. Kuka olet ja missä työtehtävissä työskentelet?
2. Miten aselupahaastattelut toteutetaan Jyväskylän lupavalvontayksikössä?
3. Missä tilanteissa aselupaa hakeva haastatellaan?
4. Millainen haastattelutilanne on?
5. Mitä tapahtuu haastattelun jälkeen?
6. Onko ampuma-aselain uudistus vaikuttanut haastatteluihin?
7. Millainen aselupahaastattelun tulevaisuuden näkymät ovat?
8. Miten aselupahaastattelua voitaisiin kehittää tulevaisuudessa?